

HOGE RAAD VAN FINANCIEN

AFDELING "FISCALITEIT EN PARAFISCALITEIT"

VERSLAG
AANGAANDE BEPAALDE ASPECTEN
VAN EEN HERVORMING
VAN DE VENNOOTSCHAPSBELASTING

MEI 1991

I N H O U D S T A F E L

blz.

Inleiding	
Hoofdstuk 1 : <u>Algemene beschouwingen</u>	3
1. Situering van de vennootschapsbelasting in het fiscaal stelsel	4
2. Vennootschapsbelasting en economische politiek	5
3. Een groeiend verschil tussen de groei van de winsten en de evolutie van de belasting	6
4. Sinds 1988 genomen maatregelen en hun invloed op de effectieve aanslagvoet	10
5. De doelstellingen van een hervorming van de Ven.B.	11
Hoofdstuk 2 : <u>Het internationaal kader</u>	13
1. Vergelijkingselementen	15
2. Recente ontwikkelingen en waarschijnlijke evoluties	19
Hoofdstuk 3 : <u>Denk oefeningen inzake een hervorming van de vennootschapsbelasting</u>	21
1. Aan de Ven.B. onderworpen vennootschappen	22
2. De belastbare basis	
2.1. <i>De coördinatiecentra</i>	23
2.2. <i>De tewerkstellingszones</i>	27
2.3. <i>De innovatievennootschappen</i>	28
2.4. <i>De reconversiezones</i>	29
2.5. <i>Belastingvrijstelling voor bijkomend personeel voor wetenschappelijk onderzoek</i>	30
2.6. <i>Het fiscaal stelsel van de investeringen</i>	30
2.7. <i>De vrijgestelde giften</i>	36
2.8. <i>Het monetair gedeelte van meerwaarden</i>	37
2.9. <i>De waardeverminderingen op vorderingen</i>	37
2.10. <i>Aftrek van vorige verliezen</i>	39
3. Het tarief van de vennootschapsbelasting en de structuur van het barema	
3.1. <i>Argumenten voor de afschaffing van de verlaagde tarieven</i>	40
3.2. <i>Tarief van de vennootschapsbelasting</i>	42

4.	Het vermijden van dubbele belasting	
4.1.	<i>De internationale context</i>	46
4.2.	<i>Vergelijkend onderzoek van het vrijstellings- en het verrekeningssysteem</i>	48
4.3.	<i>Theoretische beschouwingen</i>	50
4.4.	<i>De standpunten van de Afdeling inzake de keuze tussen vrijstelling en verrekening</i>	51
4.5.	<i>Standpunt van de Afdeling inzake aftrekbaarheid van de interesten</i>	53
4.6.	<i>De meer- en minderwaarden</i>	54
5.	De vennootschapsbelasting en de Kleine en Middelgrote Ondernemingen	
5.1.	<i>Vaststellingen</i>	55
5.2.	<i>Standpunt van de Afdeling</i>	59
6.	De fiscale consolidatie	62
7.	De minimumbelasting	64

INLEIDING

Ter gelegenheid van de installatie van de Hoge Raad van Financiën heeft de Heer Ph. MAYSTADT, Minister van Financiën, het advies van de Afdeling "Fiscaliteit en parafiscaliteit" gevraagd omtrent vijf welbepaalde vragen inzake vennootschapsbelasting.

De Afdeling heeft eerst afzonderlijk de vraag behandeld naar een advies omtrent het wetsontwerp dat inzake fusies en splitsingen de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen wijzigt (1).

Zij was voornemens de andere punten waarover zij zich diende uit te spreken samen te behandelen. Die punten zijn :

- 1/ de wenselijkheid van een verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting tot 35 %, gekoppeld aan de opheffing van de investeringsaftrek,
- 2/ de wenselijkheid van de invoering van het begrip "groep" in de fiscale wetgeving,
- 3/ de noodzaak tot actualisering van de herwaarderingscoëfficiënten die gebruikt worden om het monetair gedeelte van meerwaarden te berekenen,
- 4/ de noodzaak om fiscale maatregelen te treffen ter versteviging van de eigen middelen van K.M.O.'s.
- 5/ de voor- en nadelen van de invoering van een minimumbelasting

Op vraag van de Minister heeft de Afdeling in juli 1990 evenwel een afzonderlijk doch voorlopig Advies verstrekt omtrent "de wenselijkheid van de afschaffing van de investeringsaftrek en van de daarmee eventueel samengaande vermindering van het tarief van de vennootschapsbelasting" (2).

De Afdeling beschouwde dit dringend verstrekt Advies niet als zijn volledig en definitief antwoord op de eerste vraag die door de Minister werd gesteld.

Ingevolge de toen genomen maatregelen heeft de Afdeling de draagwijdte van de eerste vraag uitgebreid aangezien ze van mening was dat alle mogelijkheden om de belastbare basis te verruimen dienden onderzocht te worden.

Aldus geherformuleerd raken de gestelde vragen aan alle aspecten van de vennootschapsbelasting.

De Afdeling beoogde dan ook meer dan alleen maar een antwoord te geven op preciese vragen.

Zij wou met haar advies een denkoefening voorleggen voor een hervorming van de vennootschapsbelasting.

---

1) Cfr. de adviezen van 1 en 22 juni 1990.

2) Zie het advies van 17 juli 1990.

Deze bedoeling is evenwel voor een stuk doorkruist door enkele recente beslissingen inzake vennootschapsbelasting en door de vraag van de Minister om het advies vroeger uit te brengen dan de Afdeling oorspronkelijk gepland had. Het hier verstrekte advies houdt geen rekening met de tijdens het recente begrotingsconclaf genomen maatregelen en is onvolledig op een aantal punten. In de huidige stand van werkzaamheden en conclusies, is de Afdeling van mening dat het aan de Minister toekomt eventueel te preciseren van welke punten hij een verder doorgedreven behandeling wenselijk acht.

Op meerdere van de onderzochte punten is het Advies van de Afdeling verdeeld. Dit is geenszins abnormaal als men rekening houdt met de complexiteit van de problemen en de uiteenlopende doelstellingen die worden beoogd. Het is van essentieel belang dat met betrekking tot de punten waaromtrent de meningen uiteenlopen de Minister goed wordt geïnformeerd over de verschillende stellingen en over de argumenten gebruikt om die stellingen te verdedigen. Eveneens met het doel te informeren en ten einde het debat te stofferen worden, in bijlage aan dit verslag, statistische gegevens en studies overgemaakt. Bepaalde leden hebben voorbehoud gemaakt ten aanzien van de daarin opgenomen standpunten en gebruikte werkmethodes.

*
* *
*

Dit verslag werd opgesteld door de Afdeling "Fiscaliteit en parafiscaliteit", onder het voorzitterschap van de H. R. MALDAGUE, de andere leden zijn de Heren J. AUTENNE, G. CLEMER, A. CREMER, J.M. DELPORTE, M. PORRE, G. QUADEN, J. ROUSSEAU, F. VAN ISTENDAEL, V. VAN ROMPUY, J. VERSCHOOTEN en R. WATTEYNE.

Het Secretariaat werd waargenomen door de H. Ch. VALENDUC, daarbij geholpen door Mevr. Th. MEUNIER en de H. I. PITTEVILS.

Brussel, 2 mei 1991

HOOFDSTUK 1
ALGEMENE BESCHOUWINGEN

---

1. Situering van de vennootschapsbelasting in het fiscaal stelsel

---

Iedere beschouwing over de vennootschapsbelasting moet die belasting in de eerste plaats situeren in het fiscaal stelsel.

Theoretisch gezien is een vennootschapsbelasting niet absoluut noodzakelijk : indien de personenbelasting zou geregeld worden overeenkomstig een model van belasting op het verruimd inkomen (comprehensive income tax) (3), dan zouden alle inkomsten die door een vennootschap worden gegenereerd, gereserveerde winsten inbegrepen, belast worden in hoofde van de aandeelhouders in functie van hun draagkracht.

Zo'n stelsel van belasting op het verruimd inkomen, alhoewel logisch in theorie, is echter onmogelijk toe te passen : gebrek aan controle mogelijkheden en aan informatie over de inkomsten belet de invoering ervan ; bovendien zouden in een dergelijk stelsel de aandeelhouders belast worden op inkomsten die ze niet ontvangen hebben (niet verwezenlijkte meerwaarden overeenstemmend met de gereserveerde winsten).

Dit stelsel houdt evenmin rekening met het feit dat ondernemingen genieten van bepaalde openbare uitgaven (infrastructuur, opleiding, enz.,.....) en dat zij dus daarom kunnen belast worden : de vennootschapsbelasting is dan gebaseerd op het principe van de "benefit-tax".

In het kader van het Belgisch fiscaal stelsel vervult de vennootschapsbelasting een essentiële rol : vermits de roerende inkomsten niet geglobaliseerd worden en aangezien de meerwaarden verwezenlijkt door privé-spaarders niet belast worden, vormt zij een onmisbare schakel in de belasting van vennootschapswinsten.

Daarenboven is zij een nuttig instrument voor de economische politiek : omdat fiscale steunmaatregelen slechts effect hebben indien zij worden toegestaan daar waar de beslissingen worden genomen, is het noodzakelijk in te grijpen op het niveau van de onderneming, behalve misschien in het geval van familiale ondernemingen.

---

3) Zie BAYAR A., *L'impôt sur le revenu élargi : analyse théorique et étude quantitative pour la Belgique*, Cahiers économiques de Bruxelles, 1986, nr 112.
De belasting op het verruimd inkomen is een stelsel waarbij de belastbare grondslag vastgesteld wordt volgens de definitie van het inkomen van SCHANTZ-HAIG-SIMONS (het inkomen is de som van het verbruik en van de netto-schommeling van het kapitaal).

---

2. Vennootschapsbelasting en economische politiek

Het aanwenden van de vennootschapsbelasting voor economische doeleinden heeft evenwel grenzen : de complexiteit van onze wetgeving en het falen van bepaalde selectieve maatregelen doen vermoeden dat de mogelijkheid om via de fiscaliteit het gedrag van de economische agenten te wijzigen, werd overschat.

Bovendien moet rekening worden gehouden met het feit dat de bevoegdheden inzake economische politiek grotendeels aan de gewesten werden overgedragen.

De gewesten hebben echter niet de werkmiddelen gekregen die overeenstemmen met de budgettaire kost van de fiscale uitgaven in het kader van de economische politiek en kunnen dus, binnen hun huidige budgettaire ruimte, via directe steun niet realiseren wat nu, via fiscale uitgaven, door de centrale overheid wordt gerealiseerd.

Daarnaast dient binnen de huidige verdeling van de bevoegdheden en overeenstemmende middelen gewaakt te worden over de coördinatie van fiscale steunmaatregelen en directe steun.

In het recente verleden is de fiscaliteit ook gebruikt geworden voor doeleinden van regionale politiek (tewerkstellingszones, reconversievennootschappen).

Bepaalde leden zijn sceptisch gestemd ten aanzien van de doelmatigheid van de regionale politiek en verkiezen dat de mobiliteit van de produktiefactoren zou worden aangemoedigd.

Een geografische spreiding van de regionale steun is trouwens nadelig - de globale efficiëntie ervan wordt er door verminderd - en de creatie van een Europese economische ruimte is niet te verzoenen met een escalatie van regionale steunmaatregelen.

Zij zijn van mening dat als er regionale problemen zijn, men hieraan eerst moet verhelpen door aan de ondernemingen de nodige infrastructuur ter beschikking te stellen.

Het gebruik van fiscale vrijstellingen, dat slechts aanvullend mag zijn, biedt geen waarborg op doeltreffendheid : het leidt tot niet verdedigbare discriminaties, scheidt een risico van verplaatsing van ondernemingen zonder dat de economische activiteit per saldo toeneemt of, wat nog schadelijker is, stimuleert tot de fictieve transfert van winsten naar zones waar men van de fiscale vrijstelling geniet.

Andere leden zijn daarentegen van mening dat fiscale maatregelen ter ondersteuning van het regionaal beleid nuttig kunnen zijn, inzonderheid ten aanzien van het aantrekken van buitenlandse investeerders. In dat geval is er geen risico voor interne verplaatsing van ondernemingen.

3. Een groeiend verschil tussen de groei van de winsten en de evolutie van de belasting.

Een éénvoudige blik op de statistieken inzake vennootschapsbelasting volstaat om het groeiend verschil op te merken tussen de groei van de winsten en de evolutie van de belasting : of hij nu berekend wordt op basis van macro-economische gegevens (grafiek 1) of op basis van fiscale statistieken (grafiek 2), de effectieve aanslagvoet van de vennootschapsbelasting vertoont een dalend profiel en verwijdert zich van de nominale aanslagvoet (4).

De impliciete aanslagvoet wordt berekend op basis van de nationale rekeningen, door de vennootschapsbelasting te delen door een bruto-grondslag, zijnde de som van de gereserveerde en niet-gereserveerde winsten van aandelenvennootschappen, de tantièmes, de inkomsten van personenvennootschappen en de vennootschapsbelasting.

De effectieve aanslagvoet wordt berekend op basis van de fiscale statistieken.

Als teller wordt de werkelijk betaalde belasting genomen, d.w.z. de globale belasting verminderd met de fictieve roerende voorheffing.

De noemer is de som van volgende elementen :

- de netto-belastbare winst,
- de investeringsafrekken en aftrek van aanvullende investeringen,
- de aftrek voor D.B.I.'s i.v.m. dividenden van SICAV's of intercommunales,
- de afrekken van de 3de bewerking : vrijstelling voor bijkomend personeel, vrijgestelde giften, vrijgestelde winsten van coördinatiecentra en ondernemingen opgericht in tewerkstellingszones,
- vrijgestelde dividenden (KB 15 en 150, reconversiezones, innovatievennootschappen).

De daling van het impliciet tarief met 18,2 procentpunt in de periode 1978-1989 is voor de helft toe te schrijven aan de daling van het faciaal tarief en slechts voor de andere helft het gevolg van de toename van de fiscale voordelen. Ongeveer 68 procent van de daling is te situeren in de periode vóór 1983, dus voor het jaar van de introductie van de nu betwiste fiscale voordelen : zoals K.B. 15 en 150, de investeringsaftrek en de coördinatiecentra.

Bij het bekijken van de evolutie van de effectieve aanslagvoet sinds aanslagjaar 1983, stelt men vast dat deze index gedurende een bepaalde periode (1983-1987) stabiel blijft op een peil van tweederde van de nominale aanslagvoet van de vennootschapsbelasting.

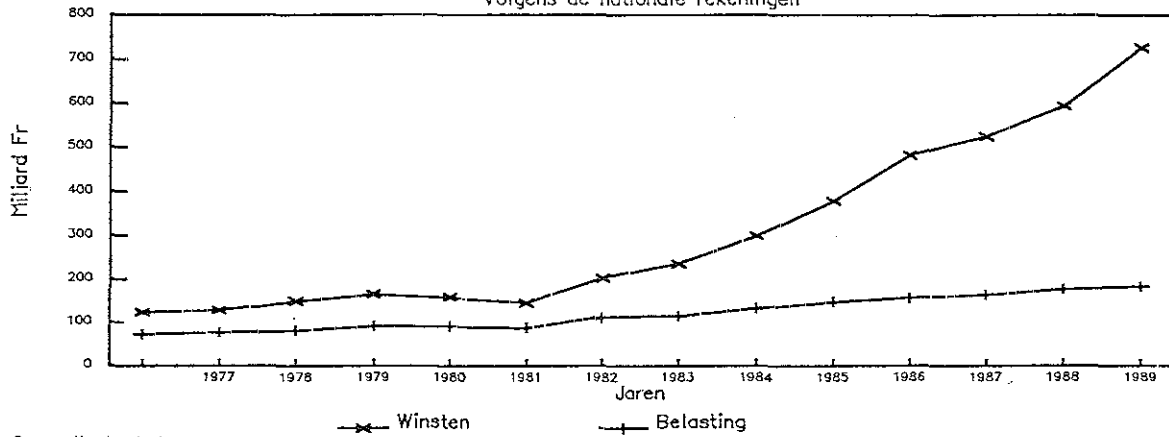
Dit kan vreemd lijken wanneer blijkt (cfr. grafiek 3) dat, gedurende dezelfde periode, de afrekken aanhoudend toenemen.

Deze schijnbare tegenstelling wordt in eerste instantie verklaard door het feit dat de afrekken voor D.B.I.'s en voor vorige verliezen, die op het einde van de beschouwde periode sterk toenemen, geen fiscale uitgaven zijn in de zin van de inventaris der fiscale uitgaven opgemaakt door de Hoge Raad van Financiën. Zij zijn dus ook niet begrepen in de belastbare winst die in aanmerking is genomen voor de berekening van de effectieve aanslagvoet (5).

4) De statistieken van de vennootschapsbelasting zijn opgenomen in bijlage 1. In bijlage 2 vindt men eveneens een gedetailleerde studie van de evolutie van de belastbare grondslag en van de opbrengst van de vennootschapsbelasting.

5) Behalve in het geval van dividenden van SICAV's en intercommunales.

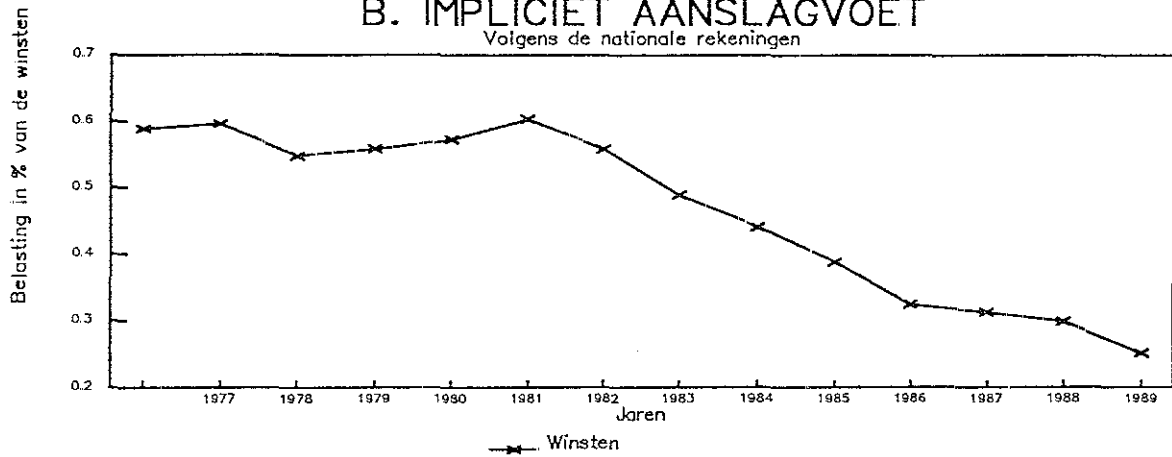
GRAFIEK 1: A. WINSTEN EN BELASTINGEN VAN VENNOOTSCHAPPEN
Volgens de nationale rekeningen

Bron : nationale rekeningen

B. IMPLICIET AANSLAGVOET

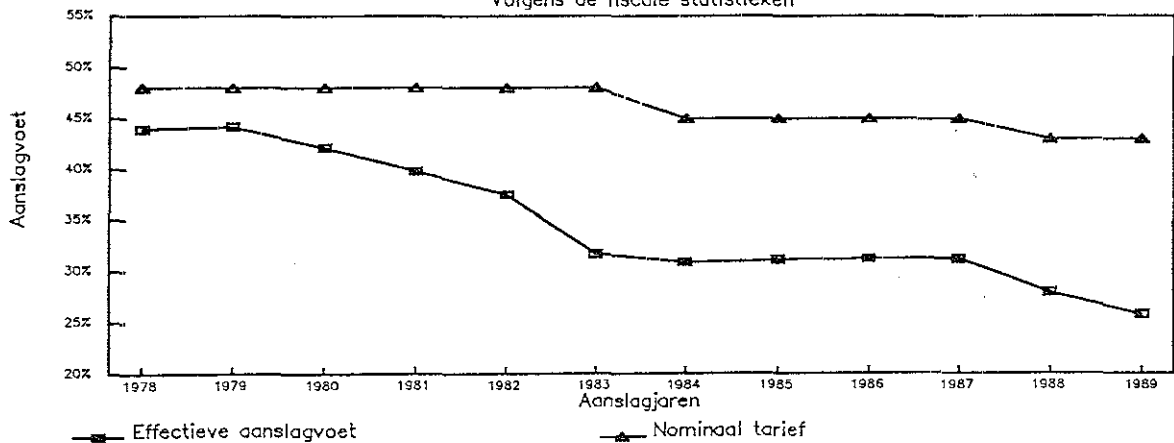
Volgens de nationale rekeningen

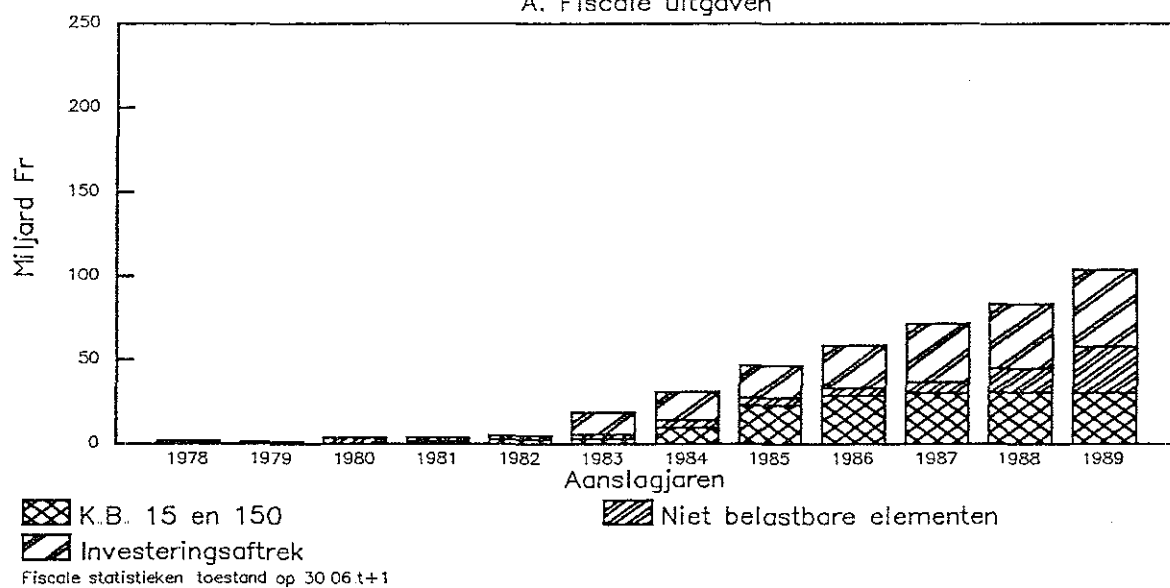
Bron : nationale rekeningen

GRAFIEK 2: EFFECTIEVE AANSLAGVOET

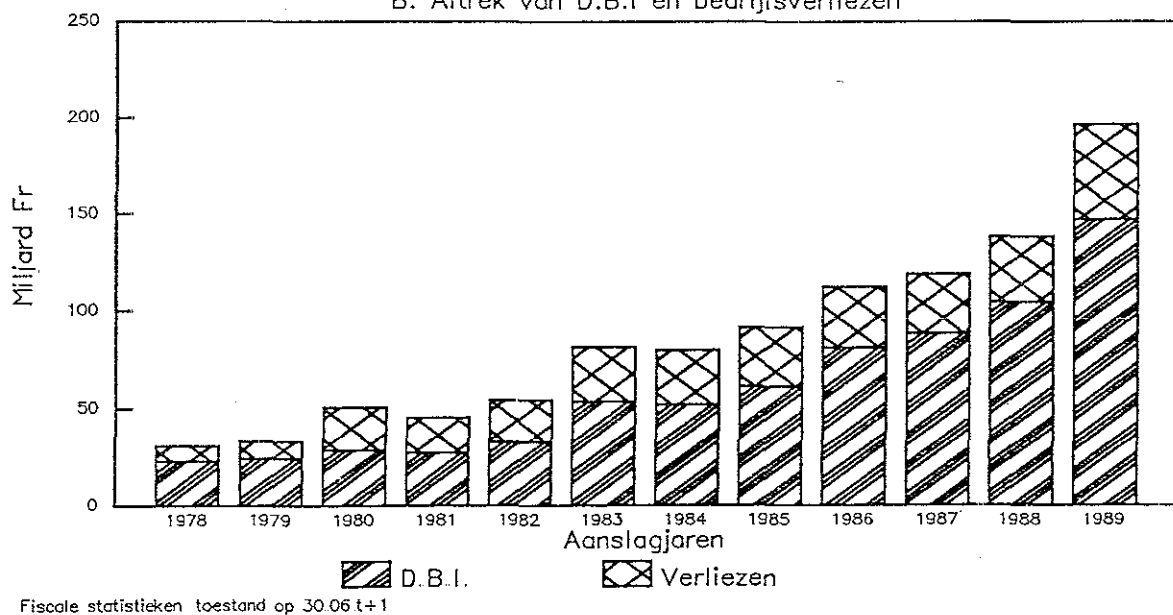
Volgens de fiscale statistieken

GRAFIEK 3: VERMINDERINGEN VAN DE BELASTBARE BASIS
A. Fiscale uitgaven

B. Aftrek van D.B.I. en bedrijfsverliezen

De verhoging van de aftrek voor D.B.I. wordt in hoofdzaak verklaard door de toename van het aantal vennootschappen in de beschouwde periode en dit heeft op zijn beurt aanleiding gegeven tot een forse toename van de deelnemingen in handen van vennootschappen (6). Een andere verklaring, ten dele verbonden met de vorige, is te vinden in een structurele wijziging van de belastbare grondslag : het gedeelte dat aan het volledig tarief belast wordt, neemt gedurende de beschouwde periode toe (7).

Vermits laatstgenoemde reden op het einde van de periode niet meer meespeelt, ondervindt de evolutie van de effectieve aanslagvoet nog meer nadeel van de toename van de fiscale uitgaven en daalt de effectieve aanslagvoet tussen de aanslagjaren 1987 en 1989 met 6 punten (8).

Tabel 1
Verklaring van de daling van de effectieve aanslagvoet

	1978-1983	1983-1987	1987-1989	1978-1989
Impakt daling fiscaal tarief	- 8,6	+ 2,8	- 3,2	- 9,0
Impakt fiskale voordelen	- 3,7	- 3,7	- 2,2	- 9,2
Totaal = daling effectief tarief	-12,3	- 0,5	- 5,4	-18,2

Ook stelt men grote verschillen van de effectieve aanslagvoet vast naargelang de beschouwde activiteitssector (9) : op het einde van de periode bedraagt de effectieve aanslagvoet voor de ondernemingen van de sector "Gas en elektriciteit" 1,2%, voor de kredietinstellingen 13,6% (twee jaar eerder nog 27,8%) en voor de verzekeringsmaatschappijen 28,6%.

In de industriële sector liggen de effectieve aanslagvoeten merkkelijk hoger : 24,8% in de bouwnijverheid, 32% in de chemische sector, 31,2 % in de metaalindustrie en 29,9 % in de andere verwerkende industrieën.

Dit kort statistisch overzicht toont eveneens het belang aan van het probleem van de dubbele belasting : alhoewel de aftrekken voor D.B.I.'s geen fiscale uitgaven zijn, moet men zich toch vragen stellen wanneer men de omvang ervan ziet in een situatie waarin de effectieve aanslagvoet aanzienlijk lager ligt dan het normaal tarief. Het vrijstellingssysteem gaat er evenwel principieel van uit dat de dividenden voorheen de vennootschapsbelasting hebben ondergaan.

6) Zie tabel 3.5. hierna.

7) Zie bijlage 2., blz 14 en volgende

8) De daling van de effectieve aanslagvoet wordt ook verklaard door de uitzonderlijk talrijke liquidatieverrichtingen. Zie bijlage 2, blz. 18 en volgende.

9) Zie bijlage 2.

---

4. Sinds 1988 genomen maatregelen en hun invloed op de effectieve aanslagvoet

---

Dit statistisch overzicht zou onvolledig zijn als geen melding werd gemaakt van de sinds december 1988 genomen maatregelen en van hun invloed op de effectieve aanslagvoet.

Die maatregelen (10) werden immers genomen met de uitdrukkelijke bedoeling de belastbare grondslag te verruimen en de nominale aanslagvoet te verminderen : de vrijstelling voor aanvullend personeel in K.M.O.'s en de voorziening voor sociaal passief werden afgeschaft, de investeringsaftrek werd begrensd, het stelsel van de meerwaarden herzien, de aftrek voor D.B.I.'s gekoppeld aan beperkende voorwaarden en vele oneigenlijke gebruiken werden bestreden.

Die maatregelen zouden zich moeten vertalen in een toenadering tussen de nominale en de effectieve aanslagvoet.

Dat zou inderdaad het geval zijn aangezien vanaf 1991 (aanslagjaar 1992) de effectieve aanslagvoet al terug 60 % van het nominaal tarief zou bedragen daar waar hij, indien geen maatregelen waren getroffen, voor aanslagjaar 1990 bijna de helft van het nominaal tarief zou bereikt hebben (11).

---

10) Cfr. de wetten van 7.12.1988, 28.12.1989, 22.2.1990 en 28.12.1990.

11) Zie bijlage 3, tabel 4

---

5. De doelstellingen van een hervorming van de Ven.B.

Zoals vermeld in de inleiding tot dit Advies, wenst de Afdeling de vragen, gesteld door de Minister, te plaatsen in een globale benadering van de vennootschapsbelasting.

In het bijzonder wil zij voorrang geven aan drie doelstellingen.

1. **De samenhang en de vereenvoudiging van de vennootschapsbelasting verzekeren.**

De maatregelen genomen tijdens de jaren tachtig hebben inderdaad de fiscale wetgeving overstelpt met tijdelijke maatregelen of bijzondere selectieve fiscale stelsels.

De Afdeling vindt dat het van belang is opnieuw te komen tot een eenvoudiger en neutraler stelsel.

Zulks zal tot een betere allocatie van de middelen leiden en tevens de inningskost van de belasting verminderen zodat de efficiëntie van de belasting op twee manieren wordt verbeterd.

2. **Deze hervorming inpassen in de huidige en toekomstige Europese context (zie hoofdstuk 2).**

Dit doel bereiken is bijzonder moeilijk daar er nog geen enkel globaal plan tot harmonisatie of coördinatie van de fiscale politiek ontwikkeld is : punctuele harmonisaties bestaan naast een omgeving van competitieve defiscalisering (12).

Aangezien grote multinationale ondernemingen gemakkelijk hun belastbare winsten kunnen verplaatsen, kan België met zijn kleine open economie zich geen van zijn buurlanden afwijkende fiscale politiek veroorloven zonder het risico te lopen de belastbare grondslag te zien verschrompelen en verplicht te zijn de fiscale druk op de vaste produktiefactoren te verhogen.

3. **Bijdragen aan de normalisering van het budgettair saldo.** Dit kan bereikt worden door het rendement van de Ven.B. te verzekeren en de band te herstellen tussen de groei van de ondernemingswinsten en de evolutie van de opbrengst van de vennootschapsbelasting.

In deze optiek meent de Afdeling eveneens dat de strijd tegen de fiscale spitstechnologie moet worden verdergezet.

De Afdeling vindt het ook van primordiaal belang van terug tot een voldoende stabiliteit van de vennootschapsbelasting te komen : alhoewel een hervorming in menig opzicht noodzakelijk kan zijn, mag niet worden toegestaan dat de vennootschapsbelasting voortdurend door opeenvolgende wijzigingen wordt veranderd.

---

12) Zie hoofdstuk II, Sectie 2.

De hervorming van de vennootschapsbelasting moet bestudeerd worden in al zijn economische gevolgen, als een geheel beschouwd worden en, na voltooiing ervan, gevolgd worden door een periode van voldoende stabiliteit.

De Afdeling is zich ervan bewust dat de ontwikkeling van de fiscale spitstechnologie en de toekenning van fiscale voordelen door de wetgever zowel hoofdoorzaken zijn van de instabiliteit van het stelsel als resultaten van die instabiliteit.

Belastingontwijking is zeker niet onwettig. Men mag echter niet toestaan dat juridische constructies worden opgezet met als enig doel de belasting te ontwijken of te verminderen door de fiscale bepalingen van hun initieel objectief af te leiden.

Zo'n handelswijze verplicht de wetgever tot het onophoudelijk verbeteren van de wetgeving om de toepassing te laten overeenkomen met het beoogde doel.

Die voortdurende wijzigingen geven echter op hun beurt aanleiding tot een groeiende complexiteit die de basis vormt voor fiscale spitstechnologie.

De Afdeling pleit ervoor dat deze vaststelling zou uitmonden in een globale hervorming die de greep van de fiscale spitstechnologie voldoende zou verminderen, veeleer dan in een onophoudelijke opeenvolging van op één punt gerichte maatregelen.

In elk geval is, de Afdeling van mening dat het essentieel is de rechtszekerheid van de ondernemingen te waarborgen door middel van een wetgeving en niet bij wege van discretionnaire maatregelen.

HOOFDSTUK II
HET INTERNATIONAAL KADER

Rekening houdend met de bekommernis van de Afdeling de hervorming te situeren in de huidige en toekomstige internationale context, was het nodig die context meer in detail te analyseren.

Dit is een hachelijke onderneming want er zijn veel bronnen en vergelijkingsparameters en hun interpretatie kan aanleiding geven tot heel wat controversen.

Voor de vergelijking van de belastingssystemen van verschillende landen heeft de Afdeling de voorkeur gegeven aan het gebruik van de officiële, recente en neutrale bron die de OESO is, zelfs wanneer andere inlichtingen er toe aanzetten de waarde van die vergelijking te relativiseren (13).

De analyse van de internationale context geeft aanleiding tot drie belangrijke besluiten :

- uitgaande van de belangrijkste in aanmerking genomen parameters blijkt België zich in een positie te bevinden die kan omschreven als niet extreem, noch in de ene, noch in de andere richting;
- men kan niet naast de vaststelling van het bestaan van een tendens tot vermindering van het belastingtarief en uitbreiding van de belastbare grondslag;
- bijzondere aandacht dient geschonken aan de competitieve defiscalisering en aan de wil van de Europese autoriteiten om te evolueren naar een meer neutrale fiscaliteit.

---

13) Zie evenwel wat betreft dit punt de minderheidsnota opgenomen in bijlage 12.

1. Vergelijkingselementen

Een beoordeling van het internationale kader vergt in eerste instantie een vergelijking van de belangrijkste elementen van een stelsel van vennootschapsbelasting : dit gebeurt in de tabellen 2.1 tot 2.8.

Tabel 2.1.
tarief van de vennootschapsbelasting

Land	Tarief Staat		Volledig tarief	
België		39		39
Frankrijk (*)	34/	42	34/	42
Duitsland (*)	50/	36	56,5/	36,5
Italië		36		46,4
Luxemburg		34		40,6
Nederland		35		35
Verenigd Koninkrijk		35		35

Situatie op 1.1.1991

Bron : O.E.S.O

(*) Het eerste tarief is van toepassing op de gereserveerde winsten, het tweede op de uitgekeerde winsten.

Tabel 2.2.
Algemene fiscale steunmaatregelen voor de investeringen
(andere dan de afschrijvingsstelsels)

België	Belastingaftrek voor investering
Frankrijk	geen
Duitsland	geen
Italië	geen
Luxemburg	12 of 18 % op het verschil tussen de investeringen van het jaar in kwestie en het gemiddelde van de vijf vorige jaren
Nederland	geen
Verenigd Koninkrijk	geen

Situatie op 1.1991

Bron : O.E.S.O

Tabel 2.3.
Afschrijvingsstelsels

	Onroerende goederen		Materieel	
	Stelsel	Tarief	Stelsel	Tarief
België	D	2 x L	D	2 x L
	L	3 à 5%	L	10 à 25%
Frankrijk			D	1,5 à 2,5 x L
	L	5%	L	10 à 20%
Duitsland			D	3 x L
	L	2,5 à 10%	L	10%
Italië	D	2 x L		
	L	3%	L	10%
Luxemburg	D	3 x L	D	3 x L
	L	2 à 4%	L	20%
Nederland	D	2 x L	D	2 x L
	L	3,3%	L	10 à 15%
Verenigd Koninkrijk			D(*)	25%
	L	4%		

(*) Zuiver degressief (zonder terugkeer naar het lineaire systeem)
Situatie op 1.1.91

Bron : O.E.S.O.

Tabel 2.4.
Behandeling van vorige verliezen

	Carry forward	Carry back
België	zonder beperking (*)	-
Frankrijk	5	3
Duitsland	zonder beperking	2
Italië	5	-
Luxemburg	5	-
Nederland	8	3
Verenigd Koninkrijk	zonder beperking	1

Situatie op 1.1.91

(*) Afgezien van de resultaten van het voorbije begrotingsconclaaf.

Bron : O.E.S.O.

Tabel 2.5.
Wijze van belasting van aan een
privé-spaarder toegekende dividenden

Land	Belastingstelsel
België	Klassiek systeem
Frankrijk	Gedeeltelijke verrekening
Duitsland	Volledige verrekening
Italië	Volledige verrekening
Luxemburg	Klassiek systeem
Nederland	Klassiek systeem
Verenigd Koninkrijk	Gedeeltelijke verrekening

Situatie op 1.1.91

Bron : O.E.S.O.

Tabel 2.6.
Wijze van belasting van dividenden
ontvangen door een vennootschap

	Dividend van een filiaal	Andere gevallen
A. Dividenden van binnenlandse oorsprong		
België	Vrijstelling van 90 of 85%	Belastingkrediet
Frankrijk	Vrijstelling van 95%	Gedeel.verrekening
Duitsland	Volledige verrekening	Voll. verrekening
Italië	Vrijstelling	Vrijstelling
Luxemburg	Vrijstelling van 100%	Klassiek systeem
Nederland	Vrijstelling van 100%	Klassiek systeem
Ver. Koninkr.	Vrijstelling	Gedeel.verrekening
B. Dividenden van buitenlandse oorsprong		
België	Vrijstelling van 90 of 85%	
Frankrijk	Vrijstelling van 95%	
Duitsland	Vrijstelling van 100%	
Italië	Vrijstelling	
Luxemburg	Vrijstelling van 100%	
Nederland	Vrijstelling van 100%	
Ver. Koninkr.	Volledige verrekening	

Situatie op 1.1.91

Bron : O.E.S.O.

Tabel 2.7.
Belasting van meerwaarden op aandelen en deelbewijzen

Begunstigde	Privé- spaarder	Vennootschap	
		Tarief	Wederbelegging
België	niet belast.	TP-TR	JA
Frankrijk	belastbaar	TP-TR	NEE
Duitsland	belastbaar (KI)	IP	JA
Italië	niet belast.	TP	JA
Luxemburg	belastbaar (KI)	TP	JA
Nederland	niet belast.	IP	JA
V.K	belastbaar	TP	JA

Situatie op 1.1.91
TP = vol tarief, TR = verlaagd tarief

Bron : O.E.S.O.

Tabel 2.8
Vennootschapsbelasting in % van B.B.P.

	1970	1975	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
België	2,4	3,0	2,5	2,3	2,7	2,6	2,8	3,0	3,0	3,0	3,1
Duitsland	1,9	1,6	2,1	1,9	1,9	1,9	2,0	2,3	2,2	1,9	2,0
Frankrijk	2,2	1,9	2,1	2,2	2,3	2,0	1,9	2,0	2,2	2,3	2,3
Nederland	2,5	3,4	3,0	3,1	3,1	2,8	2,6	3,1	3,4	3,7	3,5
Verenigd Koninkrijk	3,3	2,4	3,0	3,5	3,9	4,1	4,5	4,8	4,0	3,9	4,0
Italië	1,7	1,7	2,4	2,6	3,0	3,2	3,4	3,2	3,8	3,8	3,5
O.E.S.O.	2,6	2,4	2,7	2,7	2,8	2,7	2,8	3,0	3,0	3,0	3,0
E.E.G.	2,3	2,3	2,5	2,5	2,6	2,7	2,7	3,0	3,0	3,1	3,0

Bron : O.E.S.O.

---

2. Recente ontwikkelingen en waarschijnlijke evoluties

De situatie die in de eerste paragraaf beschreven is, is statisch en toont dus geenszins noch de recente ontwikkelingen van de vennootschapsbelasting, noch de waarschijnlijke evoluties.

Recente ontwikkelingen tonen aan dat in een groot aantal landen fiscale hervormingen het belastingtarief verlaagd hebben, terwijl de belastbare grondslag is verbreed door het schrappen van fiscale uitgaven.

België heeft met de wet van 22 december 1989 deze tendens zeker gevolgd door het belastingtarief te verminderen van 43 naar 39 % en de belastbare grondslag te verbreden.

Binnen het Europese kader wordt België geconfronteerd met een risico - dat van competitieve defiscalisering - en met een realiteit, deze van de recente richtlijnen en van een evolutie naar meer neutraliteit in de belasting van ondernemingen.

Van het ogenblik dat de winsten van vennootschappen, althans van bepaalde types van ondernemingen, verplaatsbaar zijn, kan de realisatie van een grote interne markt een concurrerende defiscalisering tot gevolg hebben, omdat elk land ondernemingen wil aantrekken door een lagere fiscaliteit. (14).

Het risico is hier evenwel kleiner dan bij de belasting op spaartegoeden, omdat men in de vennootschapsbelasting geen discriminatie "verblijfhouder/niet-verblijfhouder" terugvindt waardoor de beweging van afbouw van de inkomstenbelastingen op spaartegoeden juist is ingeleid.

Het optreden van een competitieve defiscalisering zou zeker nadelig zijn (15). Zij zou zich vertalen in een herverdeling van de fiscale last van de mobiele factoren naar de vaste factoren : van de grote ondernemingen naar de K.M.O.'s, van het kaderpersoneel naar de bedienden en arbeiders, van het spaargeld naar het onroerend goed.

Ze kan ook leiden tot een sub-optimaal niveau van openbare uitgaven.

In dat verband is de Afdeling van mening dat België de evolutie op Europees niveau niet langer passief mag ondergaan (16) maar zich daarentegen actief moet inlaten met raadpleging van de bevoegde instanties en zo nodig beroep moet doen op zijn vetorecht.

-
- 14) Zie ENGLERT en GOUZEE, *Confrontation entre souveraineté européenne et souveraineté nationale face à la redéfinition des politiques fiscales*, IRES, "Quelle harmonisation fiscale dans l'Europe de demain ?", novembre 1990.
- 15) Zie BOVENBERG A., *The international effects of Commodity and Capital income taxes : should countries coordinate their tax policies ?*, 45th Congress International Institute of Public Finance, Brussels 1990.
- 16) In bijlage 11 is een raming van de budgettaire impact van de "moeder-dochter"-richtlijn opgenomen.

Deze evolutie wijst tevens op het probleem van de optimale verdeling van de bevoegdheden inzake vennootschapsbelasting (17) : zal de beweeglijkheid van de belastbare grondslagen niet leiden tot het toewijzen van de vennootschapsbelasting aan een supra-nationale macht ?

Wat er ook van zij, er is een beweging naar een meer neutrale fiscaliteit aan de gang zowel in de huidige richtlijnen of ontwerpen in bespreking als in de houding van de Europese Commissie ten aanzien van fiscale steunmaatregelen.

De recente richtlijnen openen de weg naar meer fiscale neutraliteit in de relaties tussen ondernemingen van een zelfde groep : aan hetgeen bestaat komen zich de ontwerpen van richtlijnen toevoegen die beogen de inhoudingen aan de bron op interesten en bijdragen in de relatie tussen moeder- en dochteronderneming te schrappen en het in rekening brengen van verliezen geleden door de vaste inrichtingen en filialen gevestigd in andere lidstaten toe te laten.

Anderzijds is het duidelijk dat de Europese Commissie inzake fiscale steunmaatregelen een restrictieve houding aanneemt : plannen gelijkaardig aan onze huidige "tewerkstellingszones" worden vandaag afgewezen en het lijkt waarschijnlijk dat de Europese Commissie op termijn fiscale en directe steunmaatregelen op dezelfde wijze zal behandelen.

Dit neemt niet weg dat in alle landen specifieke maatregelen bestaan en dat België in fiscale concurrentie staat met deze landen.

Nogal wat aspecten van de huidige internationale context nodigen dus uit om verder te gaan in de richting van de huidige fiscale hervormingen en verder te evolueren naar een meer neutrale fiscaliteit, rekening houdend met de internationale fiscaliteit.

---

17) Zie VAN HEUKELLEN M., *The assignment of corporate tax competences in the European Community*, 46th Congress of the Internationale Institute of Public Finance, Brussels 1990.

HOOFSTUK III
DENKOEFFENINGEN INZAKE EEN
HERVORMING VAN DE
VENNOOTSCHAPSBELASTING

---

1. Aan de Ven. B. onderworpen vennootschappen

Artikel 94 W.I.B. omvat, vanaf zijn tweede alinea, een lijst van instellingen die niet onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting.

De Afdeling heeft vooral aandacht geschonken aan de verenigingen zonder winstoogmerk en heeft, zonder evenwel definitieve besluiten te trekken, twee bijzondere gevallen onderzocht.

1/ het fiscaal stelsel van pensioenfondsen die hun activiteit uitoefenen onder het statuut van V.Z.W.

Er is ongetwijfeld een **wezenlijk verschil** tussen het fiscaal stelsel van de pensioenfondsen en dat van de verzekeringsmaatschappijen. Sommige leden doen opmerken dat terwijl de verzekeringsmaatschappijen onderworpen zijn aan een globale belasting (Ven.B.) waarin de dubbele belasting van dividenden geneutraliseerd wordt en de meerwaarden op effecten belastbaar zijn (18), de pensioenfondsen worden belast zoals een privéspaarder, wat betekent dat er dubbele belasting is op de inkomsten van aandelen en deelbewijzen, bevrijdende voorheffing op interesten en volledige vrijstelling van meerwaarden en van alle vormen van gekapitaliseerde inkomsten.

Andere leden zijn van mening dat dit verschil in fiscaal stelsel moet beoordeeld worden rekening houdend met de indirecte belastingen en met de personenbelasting op de uitgekeerde inkomsten.

2/ Het fiscaal stelsel van gemengde V.Z.W.'s, m.a.w. deze waarvan de activiteiten slechts bijkomstig (19) op nijverheids-, handels- of landbouwverrichtingen betrekking hebben of die op bijkomstige wijze nijverheids- of handelsmethoden aanwenden.

In beide gevallen is de Afdeling bijzonder bezorgd om de concurrentieverstoring die kan voortvloeien uit het feit dat gelijkaardige activiteiten worden uitgeoefend in het kader van verschillende fiscale stelsels.

Niettemin reserveert de Afdeling nauwkeuriger voorstellen voor een latere fase van de werkzaamheden.

*In ieder geval, vraagt de Afdeling met aandrang dat de bovenvermelde V.Z.W.'s even grondig zouden worden gecontroleerd dan de andere belastingplichtigen en dat in het bijzonder zou gelet worden op de inkomsten en voordelen die zij uitkeren aan derden.
De Afdeling pleit er ook voor dat een zelfde controle zou uitgeoefend worden op de feitelijke verenigingen.*

18) Behalve wanneer artikel 36 W.I.B. wordt toegepast.

19) Wanneer die activiteiten of methodes worden uitgeoefend of aangewend in de hoofdactiviteit voorziet de huidige wetgeving reeds in onderwerping aan de Ven.B.

---

2. De belastbare basis

2.1 De coördinatiecentra

2.11 Vaststellingen

De Afdeling heeft kennis genomen van een aantal gegevens over de samengevoegde rekeningen van de coördinatiecentra, over hun activiteiten en over de bruto budgettaire kost van hun fiscaal stelsel (20).

Daaruit weerhoudt zij in het bijzonder volgende vaststellingen :

- 1/ Van de 255 erkende coördinatiecentra is één vijfde opgericht door Belgische groepen en de rest door buitenlandse groepen.
- 2/ Bemiddeling bij de financiering van investeringen en, in bijkomende mate thesauriebeheer zijn de belangrijkste en meest voorkomende activiteiten van de coördinatiecentra (21) : dat blijkt zowel uit het onderzoek van forum 187 als uit de structuur van hun samengevoegde balansen en resultatenrekeningen.
- 3/ De bruto budgettaire kost van het fiscaal stelsel van de coördinatiecentra zou voor aanslagjaar 1989 16,63 miljard bedragen. Dit bedrag is als volgt samengesteld (in miljard F) :

- bijzonder aanslagstelsel in de Ven.B. (22)	13,09
- fictieve roerende voorheffing (23)	3,01
- vrijstelling van het registratierecht	0,53

Die budgettaire kost stijgt sterk sinds de invoering van het stelsel in 1983 en men mag geredelijk aannemen dat, éénmaal het effect van de recente maatregelen ter beperking van de fictieve roerende voorheffing zal zijn uitgewerkt, deze tendens zal hernemen tijdens de volgende aanslagjaren (24).

Deze cijfers bepalen evenwel een bruto kost en houden geen rekening met afgeleide effecten.

---

20) Zie bijlage 4.

21) In bijlage 8 vindt men een vergelijkende studie over de effectieve belasting van inkomsten uit investeringen naargelang deze al dan niet met tussenkomst van een coördinatiecentrum zijn gefinancierd.

22) De inventaris van de fiscale uitgaven raamt de kost van deze maatregel op 6,1 miljard voor aanslagjaar 1989. Bijlage 4 vermeldt de motieven voor de wijziging van deze raming.

23) Op basis van een F.R.V. van 25/75, nu teruggebracht tot 10/90 door inkomsten uit investeringen van na 22 januari 1990 (investeringen gefinancierd door leningen) of van na 23 juli 1990 (voor investeringen gefinancierd met eigen middelen).

24) Zie vooral bijlage 3.

Het is evenwel een illusie te geloven dat de afschaffing van het fiscaal stelsel van de coördinatiecentra zou resulteren in een verbetering van de opbrengst van de Ven.B. overeenkomstig de bruto budgettaire kost ervan.

Er moet immers rekening worden gehouden met de afgeleide effecten en met de synergie-effecten (inplanting van andere economische activiteiten in België) die door de inplanting van coördinatiecentra worden veroorzaakt.

Alhoewel men nog niet over voldoende nauwkeurige aanvullende gegevens beschikt, mag men geredelijk aannemen dat die afgeleide- en synergie-effecten een positieve invloed uitoefenen op de fiscale ontvangsten, op de activiteit van de financiële sector en op de liquiditeit van de monetaire en financiële markten.

De opheffing van het fiscaal stelsel van de coördinatiecentra zou dus ongunstige economische effecten hebben en dat des te meer omdat de coördinatiecentra gemakkelijk te verplaatsen economische entiteiten zijn en omdat sinds 1983 gelijkaardige fiscale stelsels in de buurlanden ingevoerd zijn (25).

2.12 Standpunt van de Afdeling

In principe kunnen vier alternatieven overwogen worden :

- 1/ het huidig systeem wordt afgeschaft, zulks betekent dat, vanaf de datum waarop de opheffing ingaat, de centra niet meer genieten van fiscale voordelen ;
- 2/ de nu erkende centra blijven van de fiscale voordelen genieten tot de termijn van 10 jaar verstreken is, maar vroegere erkenningen worden niet meer verlengd en er worden geen nieuwe erkenningen meer uitgereikt ;
- 3/ nieuwe erkenningen worden nog toegestaan, maar vroegere erkenningen worden niet verlengd (elk erkend centrum heeft recht op één termijn van 10 jaar) ;
- 4/ nieuwe erkenningen worden verleend en geven recht op het fiscaal stelsel van coördinatiecentrum gedurende 10 jaar en vroegere erkenningen worden verlengd op aanvraag.

---

25) Bijvoorbeeld de "financieringscentra", "financieringsvennootschappen" en "coördinatiecentra" in het Groothertogdom Luxemburg en de administratiecentra van multinationale ondernemingen in Nederland. Zie TRUSSART, PIÉRON en SWINNE, *Les incitants fiscaux en vigueur dans les pays de la Communauté européenne*, Revue générale de fiscalité, januari 1991.

De Afdeling is van mening dat het fiscaal stelsel van de coördinatiecentra (vierde oplossing) dient behouden, maar dat desondanks niet mag worden nagelaten het systeem te evalueren door de invloed ervan te vergelijken met de oorspronkelijke doelstellingen en de nodige aanpassingen door te voeren. De Afdeling oordeelt dat, welke ook de aanpassingen zijn die uit die evaluatie zouden voortvloeien, gelet op de nabijheid van de vervaldag en de termijn van investeringsplannen het aangewezen is dat zonder uitstel een duidelijk politiek standpunt wordt ingenomen aangaande het fiscaal stelsel van de coördinatiecentra.

A. DE ARGUMENTEN TEN VOORDELE VAN HET BEHOUD VAN HET FISCAAL STELSEL VAN DE COÖRDINATIECENTRA

De voorkeur voor het behoud vloeit voort uit volgende argumenten :

- 1/ De coördinatiecentra vormen een belangrijk element voor de internationale geloofwaardigheid van België en de multinationale ondernemingen voor wie dit systeem in principe bedoeld is, zijn bijzonder gehecht aan de rechtszekerheid.
De relatief lange bestaansperiode van dit fiscaal stelsel heeft bovendien klaarblijkelijk gewoontes gecreëerd, zodat dat de terugkeer naar het gewoon stelsel van Ven.B. het risico op verplaatsing zou verhogen.
Bovendien zou België door een opheffing van het fiscaal stelsel van de coördinatiecentra het voordeel van de afgeleide en synergie-effecten verliezen.
- 2/ De meeste andere landen zetten gelijkaardige stelsels op wat, ingeval het fiscaal stelsel van de coördinatiecentra zou worden afgeschaft, de risico's op verplaatsing doet toenemen.
- 3/ Het huidige stelsel is, net als vergelijkbare stelsels in het buitenland, erkend door de Europese commissie.
- 4/ Het vergt enige tijd vooraleer dit stelsel gekend is en investeerders begint aan te trekken : daarom is het niet aangewezen het ten gronde te wijzigen nu het in het buitenland goed gekend is.

B. DE DRAAGWIJDTE VAN DE NOODZAKELIJKE EVALUATIE EN DE VOORGESTELDE CORRECTIES

De Afdeling is van oordeel dat samen met de verlenging van het fiscaal stelsel van de coördinatiecentra er een evaluatie van hun impact dient gemaakt en zulks in vergelijking met de initiële doelstellingen.

Deze evaluatie moet o.a. betrekking hebben op :

- de activiteitssectoren die van dit regime kunnen genieten,
- de activiteiten waarvan de inplanting in België moet aangemoedigd worden.

De betrokken activiteitssectoren

Deze evaluatie zou betrekking moeten hebben op de activiteitssectoren die van dit stelsel kunnen genieten : sommige leden van de Afdeling pleiten voor het opheffen van het huidig verbod opgelegd aan financiële instellingen en verzekeringsmaatschappijen om coördinatiecentra op te richten.

Immers, van het ogenblik dat vergelijkbare stelsels worden opgezet in de buurlanden heeft een dergelijk verbod tot gevolg dat een deel van de activiteiten van de financiële sector, waaronder de beslissingscentra, verhuist, wat natuurlijk leidt tot een verlies van toegevoegde waarde.

De Afdeling is van mening dat, van het ogenblik dat zij aan de gestelde voorwaarden voldoen, Belgische en buitenlandse groepen verder op voet van gelijkheid dienen behandeld te worden : indien aan deze voorwaarde niet zou voldaan worden, zouden zich snel "permutaties" beginnen voordoen : buitenlandse groepen zouden naar België komen, terwijl Belgische groepen zouden worden aangetrokken door de gunstige stelsels in het buitenland.

De gelijkheid van behandeling mag evenwel niet buitensporig wegen op de evolutie van de basis en de opbrengst van de Ven.B.

De coördinatiecentra en de financiering van de investeringen

De evaluatie moet ook betrekking hebben op de activiteiten waarvan de inplanting in België moet aangemoedigd worden.

Men kan inderdaad niet ontsnappen aan de vaststelling dat de hoofdactiviteit van de coördinatiecentra - de financiering van investeringen in België - afwijkt van het oorspronkelijk doel zijnde de hoofdzetels van multinationale ondernemingen naar België lokken (26).

Wanneer coördinatiecentra gebruikt worden door Belgische ondernemingen om hun investeringen in België te financieren, is de vraag naar het behoud van hun bijzonder fiscaal stelsel in feite deze naar het nut van een fiscale hulp aan de investeringen (27), in dit geval de F.R.V.

Wanneer investeringen worden gefinancierd met eigen middelen van het coördinatiecentrum, heeft de toekenning, aan de kapitaalverschaffer, van een aftrek voor D.B.I., voor dividenden waarvan het duidelijk is dat ze vooraf niet zijn belast geweest, evenzeer de waarde van een fiscale steun aan

26) Aanvankelijk was het fiscaal stelsel der coördinatiecentra trouwens voorbehouden aan buitenlandse groepen.

27) Zie in 2.6 hierna : "het fiscaal stelsel van de investeringen", het standpunt van de Afdeling over dit aspect van het fiscaal stelsel van de coördinatiecentra.

investeringen (28). De techniek kan ook beschouwd worden als een gedeeltelijke correctie op het ontbreken van het groepsconcept in de Belgische fiscale wetgeving.

2.2. De tewerkstellingszones

Het K.B. nr. 118 van 23 december 1982 heeft voor de ondernemingen die worden opgericht in een tewerkstellingszone een bijzonder fiscaal stelsel ingevoerd dat wordt toegestaan mits erkenning.

2.21 Vaststellingen

Er werden zes tewerkstellingszones gecreëerd en daarin werden 25 ondernemingen opgericht die voor 787 arbeidsplaatsen hebben gezorgd (29).

De budgettaire kost van deze fiscale uitgave kan als volgt geraamd worden :

- 30 miljoen registratierechten voor de periode 1984-1989 ;
- 390 miljoen vrijstelling van Ven.B. voor aj. 1992, die tot 624 miljoen zou moeten opklimmen voor aj. 1998.

2.22 Standpunt van de Afdeling

Bovenvermelde vaststellingen tonen voldoende aan dat het op deze wijze aanmoedigen van de tewerkstelling niet doeltreffend is : de budgettaire kost is hoog in vergelijking met het aantal gecreëerde arbeidsplaatsen en het is niet aangewezen een conjunctureel probleem op te lossen door in een fiscaal systeem wijzigingen met structurele draagwijdte aan te brengen.

Derhalve meent de Afdeling dat dit stelsel moet worden afgeschaft, zonder evenwel terug te komen op de tot op heden verleende erkenningen noch op de daaraan verbonden fiscale voordelen, en dat, in de huidige stand van zaken, gelijkaardige stelsels niet meer wenselijk zijn.

Het onderzoek van het fiscaal stelsel toegestaan aan ondernemingen in tewerkstellingszones werpt ook de vraag op naar het gebruik van de fiscaliteit voor doelstellingen van regionale politiek (30) en toont goed aan dat, als men inplantingen fiscaal wil aanmoedigen, men niet bovendien moet gaan discrimineren volgens de aard van de activiteit.

28) Zie bijlage 8, tabellen 12 en 18.

29) Zie bijlage 5.

30) Zie in dit verband hoofdstuk 1.

2.3 De innovatievenootschappen

2.31 Vaststellingen

Volgens de door het Secretariaat ingezamelde statistieken waren er eind 1990 109 innovatievenootschappen erkend en was de totale kapitaalbreng van de grootteorde van 10 miljard.

De budgettaire kost van deze fiscale uitgave kan geraamd worden op :

- 54 miljoen wegens de vrijstelling van registratierechten op de inbreng voor de jaren 1984 tot 1990 ;
- voor dezelfde periode, 159 miljoen verlies aan personenbelasting ingevolge aftrek van aankopen van innovatie-effecten ;
- van 117,3 miljoen (aanslagjaar 1992) tot 280,4 miljoen (aanslagjaar 1998) verlies aan Ven.B. wegens vrijstelling van de uitgekeerde winsten.

De wet van 30 december 1990 heeft het bijzonder fiscaal stelsel van de innovatievenootschappen opgeheven.

2.32 Standpunt van de Afdeling

De ervaring met de innovatievenootschappen toont duidelijk aan dat het aanwenden van de fiscaliteit om aan selectieve steunverlening te doen leidt tot complexiteit en ondoelmatigheid.

De fiscale administratie is immers niet bij machte om de toekenningsvoorwaarden voor die fiscale steun te verifiëren en de overheid die de erkenning verleent en deze die daarvan de budgettaire weerslag ondervindt zijn niet dezelfde. Zulks schaadt de budgettaire klaarheid.

De Afdeling is wel van mening dat het verantwoord is onderzoek en ontwikkeling aan te moedigen maar het middel en het juridisch kader dat hier daartoe is aangewend zijn niet geschikt gebleken, vooral omwille van het feit dat men speciaal een vennootschap moest oprichten om van dit bijzonder fiscaal stelsel te kunnen genieten.

Bijgevolg is de Afdeling van mening dat de opheffing van het systeem opportuun is en dat het opzetten van gelijkaardige stelsels niet wenselijk is.

2.4. De reconversiezones

De wet van 31.7.1984 heeft voor vennootschappen opgericht in een reconversiezone in een bijzonder fiscaal regime voorzien.

Dit hield in dat vrijstelling werd verleend van het evenredige registratierecht op inbrengen en dat, onder bepaalde voorwaarden, gedurende 10 boekjaren vrijstelling werd verleend aan uitgekeerde winsten die niet meer bedroegen dan 13 pct. van het volstorte kapitaal (31).

De programmawet van december 1990 heeft, met overgangsmaatregelen, een einde gemaakt aan dit stelsel.

2.41 Vaststellingen

Het impact van deze fiscale uitgave was aanzienlijk vermits 2.759 ondernemingen, waarvan 2.256 in Limburg, ervan genoten hebben (32).

De budgettaire kost van deze uitgave mag geraamd worden :

- op 594 miljoen aan registratierechten voor de periode 1985-1990 (33) ;
- op 368 miljoen aan Ven.B. voor aanslagjaar 1992 maar deze kost zou oplopen tot 2 miljard aan het eind van dit decennium omwille van het cumulatief karakter van het ingevoerde stelsel (geraamd op 1,9 miljard voor aanslagjaar 1998).

2.42 Standpunt van de Afdeling

De feiten tonen aan dat deze fiscale uitgave een positieve invloed heeft uitgeoefend : door de synergie met andere politieke initiatieven, heeft zij de reconversie van economische zones in Limburg mogelijk gemaakt.

De Afdeling stelt de opheffing van het bijzonder fiscaal stelsel vast en is van mening dat, in de huidige stand van zaken, gelijkaardige stelsels niet meer moeten opgezet worden.

-
- 31) Door de wet van 28 december 1989 is het vrijstellingspercentage van 13 naar 8 % teruggebracht en de vrijstellingsperiode met vijf boekjaren verlengd.
- 32) Het blijkt dat het fiscaal stelsel van de reconversievennootschappen heeft aangezet om persoonlijke ondernemingen om te zetten in vennootschappen en bestaande vennootschappen te vervangen door nieuwe.
- 33) De totale kapitaalsinbreng bedroeg 115 miljard.

2.5. Belastingvrijstelling voor bijkomend personeel voor wetenschappelijk onderzoek

2.51 Vaststellingen

Deze maatregel, die toelaat de belastbare basis te verminderen met 103.000 F per bijkomende personeelseenheid tewerkgesteld voor wetenschappelijk onderzoek, heeft geen groot succes gekend.

Zijn budgettaire kost bedraagt trouwens slechts 15 miljoen voor aanslagjaar 1989 en zal sindsdien niet aanzienlijk gestegen zijn.

2.52 Standpunt van de Afdeling

De Afdeling meent dat het weinige impact van deze maatregel zijn ondoelmatigheid aantoonst en pleit voor de afschaffing van deze fiscale uitgave : fiscale steunmaatregelen ten gunste van onderzoek en ontwikkeling kunnen zeker verantwoord worden maar dan moeten zij omgezet worden in meer globale en efficiëntere maatregelen zoals deze die hierna worden onderzocht.

2.6 Het fiscaal stelsel van de investeringen

De Afdeling heeft in juli 1990 een "Advies aangaande de wenselijkheid van de afschaffing van de investeringsaftrek en van de daarmee eventueel samengaande vermindering van het tarief van de vennootschapsbelasting" gegeven. Zoals toen werd aangestipt (34) beschouwde de Afdeling zich door dit dringend gegeven advies niet gebonden wat betreft in te nemen standpunten aangaande de vele en ingewikkelde verbanden tussen het fiscaal stelsel van de investeringen en de vennootschapsbelasting.

De Afdeling heeft dus haar werk verdergezet en het onderzoek van het fiscaal stelsel van de investeringen uitgediept.

34) Zie het advies van 17 juli 1990, blz. 3.

2.61 Vaststellingen

Nogal wat bepalingen uit de vennootschapsbelasting en inzake fiscale steunmaatregelen (tewerkstellingszones, reconversievennootschappen, stelsel van de meerwaarden) oefenen een direkte of indirecte invloed uit op het fiscaal stelsel van de investeringen.

De Afdeling heeft in hoofdzaak één element van de structuur onderzocht (het afschrijvingsstelsel) evenals twee steunmaatregelen met direkte invloed op de investeringen :

- de investeringsaftrek,
- de fictieve roerende voorheffing van de coördinatiecentra.

Het vraagstuk omtrent de verbanden tussen de fiscale steunmaatregelen en de vennootschapsbelasting wordt behandeld in paragraaf drie van dit hoofdstuk.

Voor zijn beoordeling heeft de Afdeling zich, ondermeer, gebaseerd op de budgettaire kost en de invloed die de verschillende fiscale maatregelen hebben op de kapitaalkost (35).

De budgettaire kost van het huidig stelsel van degressieve afschrijvingen is evenwel niet gekend ; zijn wel gekend : de investeringsaftrek en de verrekenende fictieve roerende voorheffing.

De investeringsaftrekken bedroegen voor het aanslagjaar 1989 : 46,1 miljard, wat overeenstemt met een minderontvangst aan belastingen van 18,9 miljard. Rekening houdend met de vermindering van het basistarief waartoe sindsdien werd beslist, mag men aannemen dat, zonder aanwending van de "stock", de budgettaire weerslag van de toegepaste aftrekken oploopt tot :

- 8,6 miljard in aanslagjaar 1990,
- 9,1 miljard in aanslagjaar 1991,
- 7,6 miljard in aanslagjaar 1992.

Het blijkt echter dat de uit vorige jaren overgedragen aftrek in belangrijke mate wordt aangewend (36).

De verrekening van fictieve roerende voorheffing bedroeg 2,9 miljard in het aanslagjaar 1989 en zou sindsdien als volgt moeten geëvolueerd zijn (37) :

- 5,6 miljard in aanslagjaar 1990,
- 7,5 miljard in aanslagjaar 1991,
- 10,8 miljard in aanslagjaar 1992.

---

35) Zie bijlage 8.

36) Zie bijlage 3.

37) Zie bijlage 3. Onder voorbehoud van de gebruikte hypothesen die door sommige leden als een maximum worden beschouwd. Voor aanslagjaar 1992 wordt verondersteld dat investeringen die door tussenkomst van een coördinatiecentrum worden gefinancierd bij voortduur genieten van de fictieve roerende voorheffing maar niet langer van de investeringsaftrek.

2.62 *Standpunt van de Afdeling*

A. ALGEMENE BESCHOUWINGEN

De Afdeling meent dat de vraag naar het handhaven of het opheffen van fiscale steunmaatregelen voor investeringen moet onderzocht worden vanuit een structurele optiek, een optiek die de huidige steunmaatregelen in de loop der jaren trouwens verworven hebben : het afschrijvingsstelsel, ontdaan van oude tijdelijke maatregelen, is een stabiel element geworden van de structuur van de vennootschapsbelasting en de investeringsaftrek, oorspronkelijk ontworpen als een conjuncturele maatregel, is geleidelijk aan een structurele maatregel geworden ondanks de talrijke wijzigingen waarvan zij het voorwerp heeft uitgemaakt.

De Afdeling stelt vast dat het investeringsondersteunend beleid in andere Europese landen vervat zit in de soepele afschrijvingsstelsels. Zo vindt men in alle landen degressieve afschrijvingsstelsels gaande van 2 tot 3 maal lineair, alsmede speciale afschrijvingsregimes voor kosten verbonden aan het wetenschappelijk onderzoek en energie- en milieu-investeringen.

De recente ervaring, zowel in België als in het buitenland, toont bovendien aan dat de fiscale politiek niet efficiënt kan aangewend worden voor conjuncturele doeleinden : de risico's op pro-cyclische effecten of op inefficiëntie zijn talrijk.

De Afdeling meent dat, bij de huidige bevoegdheidsverdeling tussen Staat en gewesten inzake economische politiek, de Ven.B. zo neutraal mogelijk moet blijven en dit rekening houdend met de verdeling van de budgettaire middelen zoals die in de wet op de financiering van gemeenschappen en gewesten is voorzien.

B. DE HUIDIGE FISCALE STEUNMAATREGELLEN

De afschrijvingsstelsels

De Afdeling is van oordeel dat het huidige (38) afschrijvingsstelsel dient behouden te blijven en dat de duur van de fiscale afschrijving in geen geval langer mag zijn dan de economische gebruiksduur.

De Afdeling vindt dat wanneer het ritme van de fiscale afschrijving van investeringsgoederen hoger ligt dan dit van hun economische veroudering zulks geofficialiseerd en internationaal gevaloriseerd moet worden en dat de administratie dit op een éénvormige manier moet toepassen, zonder evenwel terdege verantwoorde uitzonderlijke individuele economische toestanden te veronachtzamen.

Een lid is evenwel van mening dat hoe dan ook het stelsel van degressieve afschrijvingen, voornamelijk wat betreft het toepassingsgebied, moet verbeterd worden om België een betere plaats te bezorgen in de internationale vergelijking.

38) Dit is vóór de beslissingen van het recente begrotingsconclaaf.

De fictieve roerende voorheffing

De Afdeling bevestigt overigens haar standpunt, uitgedrukt in het advies van juli 1990, volgens hetwelk investeringen, gefinancierd door bemiddeling van coördinatiecentra en die genieten van de fictieve roerende voorheffing, van geen enkele andere fiscale steun zouden mogen genieten.

De investeringsaftrek

Voor het overige blijft de Afdeling, zoals uitgedrukt in haar advies van juli 1990, verdeeld over de vraag of de investeringsaftrek moet worden behouden of afgeschaft en dit al dan niet gekoppeld aan een vermindering van de tarieven van de vennootschapsbelasting (39).

Sommige leden, voorstanders van de onvoorwaardelijke afschaffing van de investeringsaftrek, roepen in dat de huidige afschrijvingsmogelijkheden ruimschoots volstaan, zowel intern als vanuit internationaal standpunt gezien en zij stellen dat voor het overige de belastingwig die drukt op de investeringsopbrengsten veeleer een probleem is van de ondernemingsstructuur en van de interactie tussen het fiscaal stelsel van de investeerder en dit van de kapitaalverschaffer. Ze voeren eveneens aan dat de afschaffing van de investeringsaftrek een nuttige vereenvoudiging van de fiscaliteit zou zijn.

Zonder zich uit te spreken over het peil van de aftrek zijn sommige leden van mening dat de investeringsaftrek, als fiscaal instrument, dient behouden te blijven, maar dat het tarief eventueel tot nul kan herleid worden in ruil voor een verlaging van het algemeen tarief van de vennootschapsbelasting.

De investeringsaftrek is inderdaad een soepele en door de ondernemingen en de administratie goed gekende steunmaatregel en het is dus niet wenselijk hem te vervangen door een nieuwe en meer specifieke maatregel : de aftrek bevoordeelt alleen de investeringen, terwijl een algemene tariefverlaging aan alle ondernemingen ten goede komt.

Andere leden, waaronder er zijn die in principe voorstander zijn van een vermindering van het tarief van de vennootschapsbelasting, vinden dat deze niet mag gefinancierd worden door de opheffing van de investeringsaftrek. De budgettaire ruimte die aldus zou vrijkomen zou immers ten goede komen aan alle ondernemingen, terwijl zij die investeren hun fiscale lasten op nefaste wijze zien toenemen.

De effectieve aanslagvoeten per sector wijzen uit dat momenteel de sectoren die het zwaarst investeren ook de hoogste effectieve aanslagvoeten hebben.

39) Het vraagstuk van het verband tussen de vermindering van het tarief van de vennootschapsbelasting en de afschaffing van de investeringsaftrek wordt behandeld in sectie 3.22., blz 43 en volgende.

Die leden zijn van mening dat de huidige investeringsaftrek, gezien als een correctie op de inflatie, slechts een éénvoudige aanpassing van de belastbare basis vormt en dat hij, niettegenstaande hij niet perfect en niet voldoende is, toch noodzakelijk is om, samen met het afschrijvingsstelsel, een taxatie te verzekeren die aangepast is aan een "going concern"-perspectief (40).

Zij zijn eveneens van mening dat van het ogenblik dat de fictieve roerende voorheffing van de coördinatiecentra behouden blijft, de opheffing van de investeringsaftrek een distorsie ten nadele van de middelgrote ondernemingen en vooral ten nadele van de K.M.O.'s veroorzaakt.

Sommige leden bevestigen dat "rekening houdend met de algemeen bekende ontoereikendheid van de overheidsteun in dit domein, het voordeel van de investeringsaftrek, tegen zijn preferentieel tarief, moet behouden blijven voor investeringen in wetenschappelijk onderzoek" (41), terwijl andere leden vinden dat de steun aan het wetenschappelijk onderzoek kan geïntegreerd worden in het afschrijvingsstelsel, zoals in het buitenland gebruikelijk is.

2.63 Andere voorstellen

De Afdeling heeft overigens kennis genomen van andere voorstellen m.b.t. het fiscaal stelsel van de investeringen. Deze voorstellen beogen de huidige investeringsaftrek te vervangen of het huidige afschrijvingsstelsel aan te passen.

Zij bestaan in :

- hetzij een indexering van de afschrijvingen,
- hetzij een voorziening voor investeringen,
- hetzij een afschrijving ad libitum voor een forfaitair gedeelte van de afschrijving.

Geen enkel van deze voorstellen heeft de goedkeuring van de Afdeling gekregen, maar zij meent dat die voorstellen toch wel verdienen te worden uiteengezet.

De Afdeling heeft zich beperkt tot de analyse van de economische aspecten van de onderscheiden voorstellen (42) maar heeft hun budgettaire weerslag niet bestudeerd.

40) Cfr. HOGE RAAD VAN FINANCIEN "Verslag over de vennootschapsbelasting", september 1986, blz. 72.

41) Zie advies van juli 1990, blz. 11.

42) Bijlage 8 bestudeert de invloed van die verschillende voorstellen op de effectieve aanslagvoet op de inkomsten uit investeringen.

De indexering van de afschrijvingen

Dit voorstel (43) stelt dat de investeringsaftrek geëvolueerd is naar een inflatiegebonden aanvulling van een afschrijvingsstelsel gebaseerd op de historische kostprijs : zijn vervanging door een indexering van de afschrijvingen is dus een logisch gevolg.

De indexering zou beperkt worden tot de afschrijving van die investeringen die met eigen middelen gefinancierd zijn : zo vermijdt men het verwijt dat ten aanzien van de fiscus enkel de afschrijvingskosten van de onderneming een inflatiecorrectie zouden ondergaan terwijl anderzijds de aftrek van interesten voor hun nominaal bedrag blijft behouden.

Om het voorgestelde systeem éénvoudig te houden zou de aanvullende afschrijving als gevolg van de indexering niet jaarlijks gebeuren, omdat zulks, omwille van fluctuaties van de inflatie, later rechtzettingen van eerdere afschrijvingen vereist. De aanvullende afschrijving zou ex-post worden toegekend nadat het goed volledig is afgeschreven.

de voorziening voor investeringen

Een tweede voorstel bestaat erin de huidige investeringsaftrek te vervangen door een voorziening voor investeringen : daarbij zouden winsten met vrijstelling van belasting kunnen gereserveerd worden, maar de afschijfbare waarde van de investering zou begrensd zijn ten belope van het deel gefinancierd door gebruik van de voorziening.

De afschrijving ad libitum

Een derde voorstel bestaat in de introductie van ad libitum afschrijvingen. Deze zouden toegekend worden op een forfaitaire schijf van de investeringen (44) ter vervanging van een aantal maatregelen ten gunste van KMO's, zoals de verlaagde tarieven, de gespreide investeringsaftrek enz. Zo'n systeem laat toe een specifiek investeringsbeleid te voeren ten gunste van KMO's zonder dat deze moeten gedefinieerd worden (45).

---

43) Bijlage 9.

44) Bijvoorbeeld, een percentage van de investeringen van het jaar, met absolute limiet.

45) Zie hierna in punt 5 op blz. 51 van dit hoofdstuk.

2.7. De vrijgestelde giften

2.71 Vaststellingen

In zijn huidige vorm komt de aftrek van vrijgestelde giften ten goede aan de non-profit sector en aan de politieke partijen.

De bedragen die in mindering gebracht worden van de belastbare basis ("3de bewerking") zijn als volgt geëvolueerd.

Tabel 3.4.
Aftrek van giften

Aanslagjaar	Afgetrokken bedrag (in miljoen F)
1982	161,9
1983	184,9
1984	170,1
1985	267,0
1986	399,5
1987	316,6
1988	469,1
1989	434,1

Bron : Statistieken van de vennootschapsbelasting.

De vrijstelling van giften aan politieke partijen vormt een probleem "sui generis" dat dient opgelost in het kader van een meer globale benadering van de financiering van de politieke partijen.

2.72 Standpunt van de Afdeling

De Afdeling meent dat de vrijstelling van giften voor de non-profit sector een niet te verwaarlozen bron van middelen vormt en dat de financieringsproblemen die deze sector momenteel kent, pleiten voor het behoud van de vrijstelling van giften aan de erkende instellingen.

De Afdeling stelt evenwel vast dat de erkenningsprocedure bijzonder ingewikkeld is en dat het nuttig zou zijn deze te vereenvoudigen.

De Afdeling houdt er ook aan de **afrekbaarheid van sponsoring-uitgaven** onder de aandacht te brengen. Deze uitgaven kunnen immers hetzelfde doel hebben als de giften. Maar de situatie ligt hier gans anders en dat niet alleen in feite (het gaat om zeer belangrijke bedragen) maar ook in rechte, aangezien het hier gaat om **beroepsmatige uitgaven** hetgeen, in tegenstelling tot bij de giften, betekent dat deze uitgaven volledig aftrekbaar zijn, zelfs als de winst daartoe niet volstaat.

De Afdeling pleit voor een betere controle op deze uitgaven, wat betreft de voordelen van alle aard die zij kunnen opleveren aan hun genietters.

2.8 Het monetair gedeelte van meerwaarden

Artikel 119 van het W.I.B. voorziet in de vrijstelling van het monetair gedeelte van meerwaarden en omvat een lijst van de coëfficiënten die nodig zijn om dit monetair gedeelte te bepalen.

De coëfficiënten zijn sinds 1949 niet meer geactualiseerd waardoor het herwaarderen van de aanschaffingsprijs in praktijk grotendeels in onbruik is geraakt.

De Afdeling is van mening dat het heraanpassen van die herwaarderingscoëfficiënten, in de huidige situatie, niet nodig is, behoudens misschien voor bepaalde meerwaarden op gebouwen.

Het rekening houden met de inflatie bij de berekening van meerwaarden is in de andere Europese landen ook geen courante praktijk. Daarnaast zijn bepaalde leden ook van mening dat in de vennootschapsbelasting op één enkele plaats rekening gaan houden met de inflatie, terwijl men dat overigens verder nergens doet, zeker geen voorbeeld is van vereenvoudiging en coherentie.

De Afdeling is evenwel van mening dat het geval van de herwaardering van de aanschaffingsprijs van gebouwen een speciaal geval is gezien de lange duur van het bezit.

Het huidig stelsel van uitstel van taxatie kan aanleiding geven tot onjuiste belasting van het ogenblik dat de opbrengst van de verkoop van een gebouw, die tot een bepaald belastbaar tijdperk behoort, wordt herbelegd in activa van dezelfde aard : in zulk geval kan een herwaardering van de aanschaffingsprijs wenselijk zijn.

2.9 De waardeverminderingen op vorderingen

De huidige fiscale praktijk aangaande de aanvaarding van waardeverminderingen op handelsvorderingen is bijzonder restrictief zowel in vergelijking met het boekhoudrecht als in vergelijking met de fiscale behandeling die in andere Europese landen geldt.

Door de fiscaal aanvaardbare voorzieningen te beperken hetzij in functie van de belastbare winsten, hetzij in functie van het totaal bedrag der vorderingen, heeft de fiscale wetgeving ten opzichte van de boekhoudwetgeving een bijkomende voorwaarde ingevoerd.

Vanuit Europees standpunt vormen deze beperkingen eveneens een eigenaardigheid.

Een internationale vergelijking laat inderdaad toe twee categorieën van landen te onderscheiden (46) :

- deze die voor duidelijk aangewezen vorderingen, zonder speciale beperkingen, alle provisies aanvaarden die geboekt zijn als waarschijnlijk oninbare vorderingen : dit is het geval in Frankrijk, in Luxemburg, Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Ierland.
- deze die, zelfs zonder dat de vorderingen in kwestie duidelijk zijn aangewezen, provisies aanvaarden voor waarschijnlijk oninbare vorderingen en die provisies beperken in functie van het totaal bedrag der vorderingen of het zakencijfer (Duitsland, Italië, Zwitserland).

In vergelijking met deze twee groepen landen plaatst België zichzelf in een aparte situatie door voor duidelijk aangewezen commerciële vorderingen een beperking op te leggen aan de provisie voor dubieuze debiteuren.

De fiscaliteit voert zo een discriminatie in tussen de externe en interne behandeling van een beheersprobleem : de onderneming die haar vorderingen aan een factoringmaatschappij overdraagt wordt niet geraakt door de beperkingen opgelegd bij het aanleggen van voorzieningen, maar deze die zelf instaat voor de inning van haar vorderingen wel, zij zal in haar belastbaar inkomen bedragen moeten opnemen die zij niet ontvangen heeft.

Dit is vooral nadelig voor K.M.O.'s die voor het innen van hun vorderingen minder beroep doen op externe diensten en die bovendien meer speciaal geconfronteerd worden met liquiditeitsproblemen omdat er bij hen een groter verschil is tussen de betalingstermijnen toegestaan aan klanten en deze verkregen van leveranciers (47).

Sommige leden zijn van mening dat de huidige fiscale praktijk dient te worden herzien en dat de beperkingen die nu worden opgelegd aan het in aanmerking nemen van waardeverminderingen op vorderingen dient te worden opgeheven. Andere leden zijn nochtans van mening zich niet bij dit standpunt te kunnen aansluiten gezien de ongunstige budgettaire weerslag van dit voorstel.

46) Zie V.E.V., Een moderne vennootschapsbelasting in het nieuwe Europa, 1990, blz. 67-76 en FONTAINEAU, Le régime fiscal des provisions dans la C.E.E. (deel II), Cahiers fiscaux européens.

47) Zie hierna blz. 56.

2.10 Aftrek van vorige verliezen

De overdracht van vorige verliezen is het voorwerp van recente regeringsbeslissingen. Uit de internationale vergelijking volgde dat België een unieke positie inneemt : nergens wordt de overdracht van vorige verliezen beperkt in functie van de belastbare winst.

Deze beperking vormt een ernstige belemmering voor de kredietwaardigheid en de auto-financiering van startende en/of zich reorganiserende bedrijven.

Het ontbreken van het groepsconcept in de Belgische fiscale wetgeving is volgens sommige leden een bijkomende handicap : in andere landen zijn de vorige verliezen van een onderneming aftrekbaar van de winsten van de andere leden van de groep. België kent ook het systeem van carry back niet.

De Afdeling stelt dan ook voor de beperking van de overdracht van de vorige verliezen in functie van de winst op te heffen en pleit voor een onbeperkte overdracht van verliezen in de tijd.

3. Het tarief van de vennootschapsbelasting en de structuur van het barema

3.1. Argumenten voor de afschaffing van de verlaagde tarieven

De Afdeling is van mening dat de huidige structuur van de tarieven van de vennootschapsbelasting, gekenmerkt door het toekennen van verlaagde tarieven aan vennootschappen waarvan de belastbare winst bepaalde plafonds niet overtreft (48), moet worden afgeschaft en vervangen door een enkel tarief. Bepaalde leden zijn nochtans van mening dat de afschaffing van de huidige structuur met verlaagde tarieven vergezeld moet gaan van maatregelen ten gunste van de autofinanciering van K.M.O.'s en zelfs van maatregelen ten voordele van de inbreng van nieuwe eigen middelen.

De argumenten om de afschaffing van de huidige structuur met verlaagde tarieven te verantwoorden zijn de volgende :

- 1°/ De verlaagde tarieven werden ingevoerd op een ogenblik dat de vennootschapsbelasting hoog was en dat het evenwicht tussen de belasting van winsten in de P.B. en in de Ven.B. verzekerd werd door de verplichte aangifte van dividenden en door hun globalisatie met verrekening van belastingkrediet.
De huidige context is totaal verschillend aangezien het normaal tarief van de vennootschapsbelasting 39 % bedraagt en de belasting van dividenden in de P.B. beperkt is tot een bevrijdende roerende voorheffing van 25 %.
- 2°/ Alhoewel een progressieve belasting kan gerechtvaardigd zijn bij het belasten van natuurlijke personen, is dit niet zo voor de belasting van vennootschappen : het begrip draagkracht is hier irrelevant.
- 3°/ Er moet een zeker evenwicht behouden worden tussen het belasten van winsten in de vennootschapsbelasting en in de personenbelasting.
In de huidige omstandigheden, en voor zover er overeenstemming is tussen het effectieve en het nominale tarief van de vennootschapsbelasting, wordt dit evenwicht bereikt wanneer de winsten belast worden aan het normale tarief van de Ven.B. en toegekend worden aan de aandeelhouders : hun totale belasting bedraagt dan 54,25 % (49) wat bijna overeenstemt met de maximale marginale aanslagvoet in de P.B.
Onder dezelfde voorwaarden bedraagt de globale belasting, na uitkering, van winsten die aan het verlaagd tarief zijn onderworpen 46 % (50).

48) Artikel 126, 2de alinea, W.I.B.

49) 39 % te vermeerderen met een roerende voorheffing van 25 % op het saldo, hetzij 15,25% van het bruto-dividend.

50) 28 % te vermeerderen met een roerende voorheffing van 25 % op het saldo, hetzij 18 % van het bruto-dividend.

Een verstoring van het evenwicht tussen de belasting op de inkomsten uit een persoonlijke onderneming en de belasting van uitgekeerde winsten kan een bijkomend motief zijn voor het oprichten van vennootschappen (51).

- 4°/ Het toestaan van tarieven die verlaagd worden in functie van het bedrag der winsten, vereist controlemaatregelen om te vermijden dat belangrijke vennootschappen zich, enkel met het oog op het fiscaal voordeel, zouden splitsen in meerdere ondernemingen (52).
Om echt efficiënt te zijn, vereisen dergelijke maatregelen dat de aandelen op naam staan.
- 5°/ De verlaagde tarieven vervullen de rol van fiscale investeringssteun bij kleine en middelgrote ondernemingen in uitbreiding. Zij vervullen die rol echter ook, en zulks is minder verantwoord, bij ondernemingen die niet investeren.
Bijgevolg stemt de huidige structuur van het tarief van de Ven.B. niet overeen met de doelstellingen van economische politiek.
- 6°/ De afschaffing van de verlaagde tarieven is een stap vooruit in de richting van betere concurrentievoorwaarden : het is trouwens dit argument dat wordt ingeroepen ter rechtvaardiging van de afschaffing van de verlaagde tarieven voor sommige Openbare Kredietinstellingen (53).
- 7°/ De afschaffing van de verlaagde tarieven is een maatregel die de fiscaliteit op nuttige wijze vereenvoudigt.
- 8°/ Een studie van de internationale context toont aan dat stelsels met een enig tarief het meest voorkomen.

Sommige van de hier aangehaalde argumenten tegen het behoud van de verlaagde tarieven zijn door de wetgever trouwens reeds vastgesteld, met als gevolg dat hun toepassingsgebied is beperkt.

Zo is reeds voorzien dat (54) de verlaagde tarieven niet van toepassing zijn op *"vennootschappen, andere dan coöperatieve vennootschappen erkend door de Nationale Raad voor de Coöperatie, waarvan de bewijzen van deelgerechtigheid ten minste voor 50 % in het bezit zijn van één of meer andere vennootschappen"*.

Maar, zoals de administratieve commentaar trouwens toegeeft (55), is het niet gemakkelijk om te controleren of deze bepaling correct wordt toegepast in aandelenvennootschappen waarvan de aandelen meestal aan toonder zijn.

---

51) Overigens stelt men een forse stijging vast van het aantal vennootschappen tussen de aanslagjaren 1988 en 1991 (54.000 vennootschappen meer, hetzij een stijging met 41 %).

52) Ook andere redenen kunnen een vennootschap aanleiding geven om zich in meerdere kleine entiteiten te splitsen : bijvoorbeeld om te ontsnappen aan de bepalingen i.v.m. de ondernemingsraad en het comité voor de veiligheid en de hygiëne, om recht te hebben op regionale bijstand, enz...

53) Artikel 127, 1°) en 2°), W.I.B.

54) Zie artikel 126, 3de alinea, b, W.I.B.

55) Zie Com.I.B., nr. 126/13 en volgende.

Zich bewust zijnde van het gevaar dat een te grote wanverhouding tussen het tarief van de Ven.B. en dat van de P.B. inhoudt, heeft de wetgever bovendien, sinds de invoering van de bevrijdende roerende voorheffing, voorzien dat de verlaagde tarieven van de Ven.B. niet meer van toepassing zijn wanneer de uitgekeerde winsten meer bedragen dan 13 % van het werkelijk gestorte, nog terug te betalen maatschappelijk kapitaal (56).

Nochtans lost deze bepaling het probleem niet volledig op omdat ze de facto niet van toepassing is op de gereserveerde winsten die de aandeelhouder verkrijgt door zijn aandelen te verkopen.

Sommige leden menen nochtans dat de budgettaire opbrengst van de afschaffing van de verlaagde tarieven, geenszins tot gevolg mag hebben dat de fiscale druk op grote ondernemingen vermindert.

3.2. Tarief van de vennootschapsbelasting

De vraag of men al dan niet het (verondersteld) enig tarief van de vennootschapsbelasting moet verlagen tot 35 %, is zonder twijfel zeer complex : al heeft deze verlaging een gunstig effect op het internationaal imago van België, toch botst zij op twee belangrijke beperkingen : als men de opbrengst van de Ven.B. wil behouden is men verplicht tot het herdefiniëren van de belastbare grondslag en er moet een zeker evenwicht behouden blijven tussen de belasting op winsten in de vennootschapsbelasting en in de personenbelasting.

Bepaalde leden zijn van mening dat dit evenwicht dient beoordeeld rekening houdend met de parafiscaliteit.

3.21 Het tarief van de vennootschapsbelasting in internationaal perspectief

Het tarief van de vennootschapsbelasting is zeker een van de elementen waarmee rekening wordt gehouden wanneer beslist wordt over de plaats waar er geïnvesteerd zal worden : alhoewel andere, al dan niet fiscale, parameters ook bepalend kunnen zijn bij die beslissing, toch is het belang van het nominaal tarief van de vennootschapsbelasting niet te verwaarlozen.

Een daling van de Ven.B. tot 35 %, zou dit nominaal tarief korter bij dat van de buurlanden brengen en dat zou zeker positief zijn voor het internationaal imago van België.

Sommige leden menen trouwens dat, in dit perspectief, de daling van het tarief de voorkeur verdient boven het behoud van bepaalde fiscale steunmaatregelen.

In de huidige internationale context mag de vermindering van de fiscale druk die, ingevolge toepassing van de "moeder-dochter"-richtlijn, voortvloeit uit het afschaffen van de roerende voorheffing niet uit het oog worden verloren.

Sommige leden zijn van mening dat het in de huidige begrotingssituatie niet wenselijk is om een daling van het Ven.B.-tarief te combineren met een daling van het tarief van de roerende voorheffing voor intra-communautaire dividenden.

---

56) Cf. artikel 126, 3de alinea, c, W.I.B.

Men heeft er ook op gewezen dat de daling van het tarief van de vennootschapsbelasting tot gevolg heeft dat de overschotten aan belastingkrediet van multinationale ondernemingen met filialen in België en die verblijfhouder zijn van landen die het verrekeningssysteem toepassen, verminderen.

3.22 Het tarief van de vennootschapsbelasting en de investeringsaftrek

Het internationaal imago van België is nochtans niet het enige element waarmee rekening moet worden gehouden wanneer moet gekozen tussen een verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting gekoppeld aan de afschaffing van de investeringsaftrek en het behoud van de investeringsaftrek : zowel de ene als de andere beïnvloeden de omvang van de fiscale wig op de investeringsopbrengsten.

De Afdeling meent dat rekening moet gehouden worden met volgende argumenten :

- 1/ De verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting tot 35 % vermindert de kapitaalkost (57) van investeringen gefinancierd met eigen middelen, maar heeft een omgekeerd effect op investeringen gefinancierd met leningen : zij vermindert dus de discriminatie door de belasting tussen de financieringsmethodes van een investering.

Tabel 3.2.
Verlaging van de Ven.B. tot 35 % en
afschaffing van de investeringsaftrek :
invloed op de belastingwig

Fiscaal stelsel van de kapitaal- verschaffer	Natuurlijke persoon		Vennootschap onderworpen aan Ven.B.	
	39 JA	35 NEE	39 JA	35 NEE
Belastingwig (*)				
Uitgifte van aandelen	0,119	0,115	0,023	0,025
Aangaan van lening	-0,067	-0,048	0,013	0,017
Autofinanciering	0,024	0,026	0,013	0,017

Investering in lichamelijke vaste activa, degressief afschrijfbaar op 10 jaar.

Andere hypothesen : zie bijlage 8.

(*) De belastingwig meet het verschil tussen het bruto-rendement dat aan de kapitaalverschaffer een reëel netto-rendement verschaft dat evenwaardig is aan dat dat hij zou kunnen halen uit een risicoloze lange termijnbelegging. De meting gebeurt in termen van reëel rendement.

57) De effecten op de kapitaalkost werden berekend met de KING-FULLERTON-methode. De principes van die methode worden uitgelegd in bijlage 8 waar men ook een gedetailleerde studie zal vinden van de effectieve belasting van investeringsopbrengsten en van het effect van fiscale steunmaatregelen.

- 2/ Het effect op de kapitaalkost van een dergelijke daling van de Ven.B., ditmaal gekoppeld aan een afschaffing van de investeringsaftrek, is kwasi neutraal voor investeringen gefinancierd met eigen middelen (zie tabel 3.2). Wanneer de investering gefinancierd wordt met een lening, verhoogt de combinatie van beide maatregelen weliswaar de kapitaalkost, maar het voordeel van de volledige aftrekbaarheid van de interesten maakt dat de aldus gefinancierde (marginale) investering "economisch gesubsidieerd" blijft (58) wanneer de kapitaalverschaffer een natuurlijk persoon is. Ook in dit geval wordt de discriminatie tussen de financieringsmethoden van de investering verminderd.
- 3/ Een verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting is evenwel economisch retroactief : ze is van toepassing op zowel vorige als toekomstige investeringen.
- 4/ De investeringsaftrek beoogt de vorming van lichamelijke of onlichamelijke vaste activa. Maar de oprichting of uitbreiding van een onderneming geeft ook aanleiding tot andere vormen van investeringen : voorraden, bedrijfskapitaal, een toename van het menselijk potentieel. De verlaging van de vennootschapsbelasting heeft beslist een ruimere en, op de investeringen, minder discriminerende invloed dan een steunmaatregel die enkel gericht is op investeringen in de gebruikelijke zin van het woord.
- 5/ De afschaffing van de investeringsaftrek heeft ook tot gevolg dat de fiscaliteit wordt vereenvoudigd en de inningskost van de belasting wordt verminderd.
- 6/ Doordat hij meer gericht is, is de investeringsaftrek selectiever : hij laat toe grotere voordelen te verlenen aan investeringen in onderzoek en ontwikkeling en aan energiebesparende investeringen.
- 7/ Het effect van een opheffing van de investeringsaftrek samen met een daling van de vennootschapsbelasting tot 35 % zou de fiscale druk op de ondernemingen die de grootste investeringsinspanning leveren verzwaren (59).

Rekening houdend met deze uiteenlopende argumenten, oordelen sommige leden dat het niet wenselijk is de investeringsaftrek te ruilen voor een verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting, terwijl anderen zulks wel wenselijk achten.

- 58) Dit betekent dat, in het kader en onder voorbehoud van de hypothesen inherent aan de methode die gebruikt is en die uitgelegd wordt in bijlage 8, de belastingwig negatief is : het reële bruto rendement dat vereist is opdat een dergelijke investering even voordelig zou zijn dan een risicoloze belegging op lange termijn bedraagt minder dan het reële netto-rendement van deze laatste.
- 59) Voor zover het geïnvesteerde bedrag groter is dan het dubbele van de belastbare winst.

3.23 Het tarief van de vennootschapsbelasting en de budgettaire beperkingen (60)

Sommige leden zijn evenwel van mening dat het rendement van de Ven.B. moet behouden blijven en dat de band met de evolutie van de winsten moet hersteld worden. De mogelijkheden om het tarief van de vennootschapsbelasting te verlagen moeten onderzocht worden nadat de grondslag opnieuw is bepaald en bovendien in functie van de budgettaire ruimte die daarbij is ontstaan.

Vermits er geen volledige consensus bestaat over het herdefiniëren van de belastbare grondslag, kunnen zij zich niet uitspreken over de verlaging van het belastingtarief.

Die leden houden er ook aan in herinnering te brengen dat de daling van de effectieve aanslagvoet voor een groot deel te wijten is aan de dalingen van het nominaal tarief in de periode 1983-1989.

3.24 De noodzaak van een zeker evenwicht tussen de tarieven van de vennootschapsbelasting en die van de personenbelasting

De Afdeling meent dat, in elk geval, een zeker evenwicht moet behouden blijven tussen de belasting op winsten van persoonlijke ondernemingen en de belasting op uitgekeerde winsten van vennootschappen.

Voor zover de belastbare basis dezelfde is, wordt dit evenwicht verzekerd door een enig tarief van 39 % en een roerende voorheffing van 25 %. Het is evenwel niet uitgesloten dat in de nabije toekomst de roerende voorheffing op dividenden wordt verlaagd. Indien zulks het geval zou zijn of indien het huidige benaderende evenwicht verstoord zou worden door een daling van de Ven.B. dringt de Afdeling erop aan dat maatregelen zouden genomen worden om te vermijden dat beroepsinkomsten ten onrechte zouden omgezet worden in uitgekeerde winsten.

Het probleem stelt zich vooral inzake de sociale zekerheid van werkende vennoten en bestuurders-aandeelhouders. Dit moet onderzocht worden in een ruime context die tegelijk de personenbelasting, de sociale zekerheid en de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen omvat.

Bepaalde leden vinden dat de verlaging van het tarief van de Ven.B. tot 35%, gekoppeld aan het behoud van de R.V. van 25% (61), het evenwicht tussen belasting op dividenden en de personenbelasting niet verstoort. Het tarief van 35% in de Ven.B. is hoofdzakelijk ingegeven door internationale overwegingen.

60) Zie bijlage 11.

61) 51,25% dividendbelasting.

---

4. Het vermijden van dubbele belasting

De manier waarop in een fiscaal systeem de dubbele belasting van dividenden wordt vermeden of verminderd vormt een wezenlijk onderdeel van de structuur van dat systeem, omdat die manier de neutraliteit van het systeem ten overstaan van de wijze van financieren van investeringen -en meteen dus ook de kapitaalkost- beïnvloedt.

De huidige Belgische praktijk van aftrek voor Definitief Belaste Inkomsten (D.B.I.) is daarnaast nog oorzaak van andere problemen.

Alhoewel deze aftrek eigenlijk niet behoort tot de fiscale uitgaven, dient vastgesteld dat hij het voorwerp is geweest van oneigenlijk gebruik of ten minste van toepassingen die niet overeenstemmen met zijn oorspronkelijk doel.

Bij alle bedenkingen aangaande de vennootschapsbelasting moet hiermee rekening worden gehouden, zeker nu de laatste jaren de aftrek van D.B.I. sterk is toegenomen.

De Afdeling heeft het ook nodig geacht een onderzoek te wijden aan de huidige modaliteiten van de vermindering van dubbele belasting, aan de problemen die daarmee gepaard gaan en aan de mogelijke alternatieven.

De gemaakte overwegingen zijn hierna samengebracht in zes paragrafen : de eerste beschrijft de elementen van de internationale context en de tweede bestudeert voor- en nadelen van de twee mogelijkheden : de vrijstelling en de verrekening.

In de derde paragraaf wordt die vergelijkende studie verder gezet en worden kort de theoretische aspecten ervan aangesneden.

Op basis van die vergelijkende analyse worden vervolgens, vanaf de vierde paragraaf, de standpunten van de Afdeling uiteengezet.

4.1 De internationale context

4.11 De in het buitenland in voege zijnde systemen

Zoals blijkt uit de elementen van de internationale vergelijking in hoofdstuk 2 (62), wordt in de O.E.S.O.-landen duidelijk meer gebruik gemaakt van de vrijstellingsmethode, zeker in de kleine open economieën : deze methode wordt gebruikt in Frankrijk, Nederland, het Groothertogdom Luxemburg en in het Verenigd Koninkrijk.

De verrekeningsmethode wordt gebruikt in de Verenigde Staten, in Duitsland (voor dividenden van binnenlandse oorsprong) en door het Verenigd Koninkrijk (voor dividenden van buitenlandse oorsprong).

---

62) Zie tabel 2.6.

In vergelijking met de andere landen die de vrijstellingsmethode gebruiken wordt het Belgisch fiscaal systeem gekenmerkt door een veel hoger kostenpercentage en dus door een minder volledige uitschakeling van de dubbele belasting : de aftrek "inkomsten van inkomsten" gebeurt ten belope van 95 % in Frankrijk en volledig in het Verenigd Koninkrijk, Luxemburg en Nederland.

Ook het onderscheid tussen vaste en niet-vaste deelnemingen is eigen aan België : het merendeel van de andere landen die de vrijstellingsmethode gebruiken werken met een drempel (10 % in Frankrijk en in Luxemburg, 5 % in Nederland).

Er bestaan ook verrekeningssystemen en het feit dat deze systemen zowel op nationale als internationale schaal correct functioneren bewijst dat een systeem van verrekening uitvoerbaar is, met dien verstande dat een systeem van forfaitaire verrekening vergelijkbaar is met een systeem van volledige vrijstelling.

Aangezien dus de twee systemen naast mekaar bestaan en functioneren, levert de internationale vergelijking geen doorslaggevende resultaten op, alleen de vaststelling dat in kleine open economieën de vrijstellingsmethode meer voorkomt.

In feite, zijn het veeleer de mogelijkheden om een methode (verrekening of vrijstelling) in te passen in de gegeven internationale context die bepalend zijn : het huidige netwerk van bilaterale verdragen toont aan dat alle systemen doenbaar zijn maar dat veranderen van systeem soms voor zware problemen kan zorgen tijdens de overgangsfase.

4.12 De "moeder-dochter"-richtlijn

De "moeder-dochter"-richtlijn (63) laat aan de lidstaten de keuze tussen het verrekenings- en het vrijstellingssysteem maar beperkt, in hoofde van de moedervernootschap, het belastbaar bedrag tot 5 % (tegen 10 of 15 % nu) van de dividenden ontvangen van de dochtervennootschappen.

De richtlijn legt niet de verplichting op om op korte termijn een definitieve keuze te maken tussen een verrekeningssysteem en een vrijstellingssysteem, maar bepaalde leden zijn van mening dat ingevolge de hoge budgettaire kost van de toepassing van de richtlijn in het huidig regime, zulks toch moet gebeuren (64).

Bepaalde leden wijzen erop dat de richtlijn zou verbieden om een verschillend systeem toe te passen op respectievelijk deelnemingen en beleggingen in vennootschappen uit E.E.G.-landen.

63) Richtlijn van 23 juli 1990 betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor moedermaatschappijen en dochterondernemingen uit verschillende Lid-Statens.

64) De kost van de verhoging tot 95% van het aftrekbaar gedeelte der D.B.I is door de Afdeling geraamd op 6,67 miljard Fr (Zie bijlage 11).

De Studiedienst raamt anderzijds de budgettaire impact van de opheffing van de roerende voorheffing, op de dividenden, door filialen toegekend aan hun moederondernemingen :

- op - 12,2 miljard in 1991;
- 8,7 miljard in 1992;
- 4,2 miljard in 1993;
- en - 2,2 miljard vanaf 1994.

Daar de keuzemogelijkheid open blijft, heeft de Afdeling oorzaken en gevolgen ervan willen verduidelijken in een vergelijkende analyse van de twee systemen.

4.2. Vergelijkend onderzoek van het vrijstellings- en het verrekeningssysteem

De vergelijkende analyse die hieronder wordt weergegeven omvat de voor- en nadelen van de verrekenings- en vrijstellingsystemen zoals die door hun verdedigers tijdens de debatten van de Afdeling zijn naar voor gebracht. De Afdeling houdt er aan er de aandacht op te vestigen dat de verdedigers van de ene stelling niet gebonden zijn door de argumenten die door de verdedigers van de andere stelling worden naar voor gebracht.

4.21 De vrijstelling

Vrijstellingssystemen hebben het voordeel éénvoudig te zijn.

Zij hebben ook als voordeel een overwegend belang toe te kennen aan de rechten van de bronstaat bij de verdeling van de belasting op de transnationale dividendenstromen en zodoende de inspanningen van ontwikkelingslanden en van landen van Oost- en Centraal Europa om vreemde kapitalen aan te trekken te eerbiedigen.

Het gebrek van de vrijstellingssystemen ligt in het feit dat alle ontvangen dividenden verondersteld worden de Ven.B vooraf ondergaan te hebben. Dit zet de deur open voor juridische konstrukties waarbij belastbare winsten langsheen weinig belaste of vrijgestelde juridische entiteiten worden gesluisd om ze te doen terugkeren onder vorm van dividenden uit vaste deelnemingen.

Om doeltreffend te blijven, zou een vrijstellingssysteem onderscheid moeten kunnen maken tussen de dividenden die voorheen een normale vennootschapsbelasting hebben ondergaan en de andere en bovendien binnen deze laatste categorie tussen deze die afkomstig zijn van fiscale paradijzen en deze die voortvloeien uit een inspanning die wordt gedaan door de bronstaat om kapitalen aan te trekken ten einde zijn economische ontwikkeling te stimuleren.

Om doeltreffend te zijn, moet een vrijstellingssysteem ook in staat zijn om de transformatie van aftrekbare interesten en royalties in dividenden, die bij de genierter van een vrijstelling genieten, tegen te gaan.

Dit onderscheid maken vergt het kunnen terugkeren naar voorgaande stadia van de dividenduitkering.

Zoniet in rechte, dan toch in de praktijk kan de administratie slechts teruggaan tot het laatst vorige stadium.

Bijgevolg zal een winst die in het buitenland van een van het gemeen recht afwijkend fiscaal regime geniet en die vloeit doorheen een vreemde vennootschap die het vrijstellingssysteem (zonder beperking) toepast, blijven genieten van het vrijstellingssysteem alhoewel ze voorheen nooit belast is geweest.

Dit onderscheid maken vergt eveneens dat de criteria in functie waarvan de vrijstelling wordt toegekend - of geweigerd - in de wet worden opgenomen of gepubliceerd door de Administratie: de rechtszekerheid vereist dit.

Van het ogenblik dat in het binnenland bepaalde fiscale steunmaatregelen worden toegekend via een vrijstelling of een bijzonder regime van vennootschapsbelasting, kan het maken van dit onderscheid een probleem van fiscale politiek worden: de wetgever ziet zich geplaatst tussen enerzijds de wil om het genot van het systeem te behouden voor bepaalde gewenste fiscale regimes en anderzijds de wil om te vermijden dat dividenden worden vrijgesteld die in eerste instantie van vreemde oorsprong maar uiteindelijk van binnenlandse oorsprong zijn en die slechts licht belast zijn geweest omwille van een doorstroming via het buitenland.

Dit onderscheid maken heeft onvermijdelijk tot gevolg het aantal voorwaarden voor aftrek te verhogen en zodoende afbreuk te doen aan een van de belangrijkste voordelen van het vrijstellingssysteem.

4.22 De verrekening

Door bij het belasten van de transnationale dividendenstromen een overwegend belang toe te kennen aan de rechten van de woonstaat, heeft het verrekeningssysteem het voordeel een grotere gelijkheid mogelijk te maken.

Het laat ook toe te vermijden dat de ontvangsten van de woonstaat nadelig worden beïnvloed door konstrukties waarbij dividendenstromen passeren doorheen fiscale paradijzen of afwijkende stelsels van vennootschapsbelasting.

Aan deze doelstelling op correcte wijze voldoen stelt evenwel veel problemen.

Tenzij men kiest voor forfaitaire stelsels, dient de werkelijk betaalde belasting te worden bepaald.

Dit is echter niet éénvoudig te realiseren, en voor dividenden van vreemde oorsprong zijn de problemen zeker groot.

Een verrekeningssysteem moet ook kunnen ingepast worden in een systeem van globalisatie.

Wanneer men kiest voor een verrekeningssysteem heeft dit eveneens voor gevolg dat de aandeelhouder niet meer geniet van de fiscale voordelen die zijn toegekend aan de vennootschap, waardoor de invloed van de steunmaatregel (bijvoorbeeld voor de investering) sterk kan afnemen aangezien het de aandeelhouder is die de investeringsbeslissingen neemt (geval van de familie - K.M.O.).

Omgekeerd zal een vrijstellingssysteem of een klassiek systeem de stimulerende invloed laten doorspelen tot bij de uiteindelijke aandeelhouder, voor zover men ten minste redeneert in termen van globale fiscale druk (op personen en vennootschappen samen).

Zo een verrekeningssysteem zou bovendien ook leiden tot een aanzienlijke verzwaring van de fiscale druk op holdings.

Aangezien holdings mobiel zijn, zou dit voor de Belgische economie nadelige verplaatsingen van beslissingscentra tot gevolg hebben, in de mate dat de fiscale last een bepalend element is voor de keuze van de vestigingsplaats van die ondernemingen.

4.3 Theoretische beschouwingen

Vanuit theoretisch standpunt (65) is de keuze tussen verrekening en vrijstelling een keuze tussen neutraliteit bij kapitaaluitvoer (Capital export neutrality, C.E.N.) en neutraliteit bij kapitaalinvoer (Capital import neutrality, C.I.N.).

In een verrekeningssysteem krijgt de investeerder, ongeacht de plaats van de investering, overal hetzelfde netto-rendement : de C.E.N. zorgt voor efficiënte allocatie van de investeringen.

Bij een vrijstellingssysteem krijgen alle investeerders, zowel nationale als vreemde, hetzelfde netto-rendement na belastingen voor een investering op een bepaalde plaats, als de bronstaat de non-discriminatieregel eerbiedigt. Het vrijstellingssysteem eerbiedigt het beginsel krachtens hetwelk elke Staat, volgens haar eigen regels van economische en budgettaire politiek, moet kunnen belasten op de winsten die op haar grondgebied ontstaan. De C.E.N. zorgt zo voor een efficiënte allocatie van de spaargelden.

Het antwoord op de vraag of de voorkeur dient gegeven aan de C.I.N. of de C.E.N. is, vanuit theoretisch standpunt, afhankelijk van hun respectievelijke elasticiteit t.o.v. het netto rendement van de investering of het spaargeld. Omwille van het feit dat de tweede beperkter schijnt te zijn, zou men kunnen menen dat de C.E.N. en het verrekeningssysteem de voorkeur verdienen boven het vrijstellingssysteem.

Het fundamentele probleem is in feite dat van de coördinatie of de concurrentie bij het uitstippelen van de fiscale politiek : wanneer in de betrokken landen de Ven.B.-tarieven nauw bij mekaar aansluiten, wanneer er geen afwijkende systemen zijn en wanneer dat evenwicht stabiel is, zijn de vrijstelling en de verrekening evenwaardig.

Daarentegen, in een omgeving met competitieve defiscalisering en/of afwijkende fiscale systemen, verleent het verrekeningssysteem een grotere autonomie aan de fiscale politiek van de woonstaat.

65) Zie MINTZ en TULKENS, *The OECD convention : a "model" for corporate tax harmonization ?*, 45th congress of the International Institute of Public Finance, Brussels, 1990 en GERARDI, GREATZ and ROSEN, *Corporate integration puzzles*, National Tax Journal ; 1990 n° 3.

4.4 De standpunten van de Afdeling inzake de keuze tussen vrijstelling en verrekening

Van het ogenblik dat de internationale omgeving gekenmerkt wordt door talrijke afwijkende fiscale stelsels wordt het debat over de modaliteiten ter vermijding van dubbele belasting overschaduwd door het debat over de doelstellingen : sommige leden zijn van mening dat het systeem om de dubbele belasting te vermijden dat weerhouden wordt ook tot gevolg moet hebben dat misbruiken onmogelijk worden, terwijl anderen van mening zijn dat de vermijding van de dubbel belasting vooral moet beoordeeld worden op basis van een internationale vergelijking en dat misbruiken moeten bestreden worden met speciaal daartoe bestemde maatregelen.

4.41 De eerste stelling: voor de verrekening van de werkelijk betaalde belasting

Bepaalde leden zijn van mening dat men de beoogde doelstellingen zowel met een vrijstellingssysteem als met een verrekeningssysteem kan nastreven maar dat de gevolgde werkwijze in elk geval efficiënt moet zijn.

Uit de vergelijkende analyse die hierna is gemaakt blijkt dat, ongeacht het systeem waarvoor men kiest, de toepassingsproblemen altijd betrekking hebben op hetzelfde, maar verschillend zijn van aard.

Zo moet men hetzij in cijfers (verrekening) hetzij in rechte (omkaderde vrijstelling) kunnen beoordelen wat als een normale voorafgaande belasting kan beschouwd worden en zowel bij het ene systeem als bij het andere vereist de doelmatigheid daarbij dat men in de keten van opeenvolgende toekenningen van dividenden verder teruggaat dan alleen maar tot het onmiddellijk voorafgaande stadium.

Ook is het zo dat, ongeacht het weerhouden systeem, men niet zal kunnen vermijden de toekenningsvoorwaarden van bepaalde fiscale steunmaatregelen te herzien.

Zo zal een verrekeningssysteem nopen tot meer klaarheid van de steunmaatregelen, door een onderscheid te maken tussen deze die bedoeld zijn om invloed te hebben op de eerst uitkerende vennootschap en deze die de aandeelhouders beogen en tevens zullen voor beide groepen specifieke modaliteiten dienen vastgelegd.

Als men van mening is dat de inspanning, die bronstaten zich getroosten om buitenlands kapitaal aan te trekken (66), verder dient geëerbiedigd te worden, zal het nodig zijn de unilaterale ontheffing via het vrijstellingssysteem te vervangen door een bilaterale oplossing (fictief belastingkrediet geval per geval, volgens de overeenkomsten).

Maar als men, in een verrekeningssysteem, de fiscale steunmaatregelen wil behouden (coördinatiecentra, reconversievennootschappen, K.B. 15 en 150 enz...) zullen hun toekenningsmodaliteiten zodanig moeten worden gewijzigd dat zij geen weerslag meer hebben op het mechanisme ter vermijding van dubbele belasting.

---

66 Geval van ontwikkelingslanden, nieuwe industrielanden en klaarblijkelijk ook van de landen van Centraal en Oost-Europa.

Het bijzondere van een verrekeningssysteem, en vooral van dat dat door de Koninklijke Commissie voorheen is voorgesteld, ligt waarschijnlijk in het feit dat het bestaat uit een ondeelbaar geheel van maatregelen waarvan de toepassingsproblemen, die er onverbrekkelijk mee verbonden zijn, al vlug duidelijk worden.

Zulks kan leiden tot de overtuiging dat dit systeem niet toepasbaar is en dat des te meer daar het een radicale aanpassing vraagt, iets waartoe slechts moeilijk wordt besloten.

Omgekeerd, ent het vrijstellingssysteem zich op een bestaand systeem en werkt met gradaties : de omstandigheden waarin de ontheffing van dividenden wordt verworpen kunnen selectief vastgesteld. Maar de doeltreffendheid van zo'n systeem kent ook gradaties: de leden die deze stelling verdedigen geven de voorkeur aan een systeem van verrekening van de werkelijk betaalde belasting.

4.42 De tweede stelling : voor een vrijstellingssysteem

De leden die deze tweede stelling verdedigen zijn van mening dat de keuze van een systeem ter vermindering van dubbele belasting in eerste instantie moet gebeuren rekening houdend met de bestaande praktijk en met de gevolgen voor de competitiviteit van het Belgische fiscaal stelsel.

Zij bevelen aan het huidige vrijstellingssysteem en de gelijke behandeling van Belgische en vreemde dividenden te behouden.

Zij zijn van mening dat het systeem kan verbeterd worden door:

- het vrijgestelde gedeelte op te voeren,
  - door een betere omschrijving te geven van de dividenden die voorheen geen normale vennootschapsbelasting hebben ondergaan.
- Het huidige systeem, zoals gewijzigd door de wet van 22 december 1989, kan zeker worden verbeterd: het uitsluiten van die dividenden die voorheen geen belasting hebben ondergaan die vergelijkbaar is met de Belgische Ven.B. moet, in overeenstemming met de bedoeling van de wetgever, beter worden omschreven in de wet.

Een lid is van mening dat de vrijstelling volledig moet zijn, zowel voor Belgische als buitenlandse dividenden uit vaste deelnemingen, als voor dividenden uit niet-vaste deelnemingen in België.

4.43 De participatiedrempel

Sommige leden hebben ook voorgesteld een "participatiedrempel" in te voeren, waardoor de dividenden die, in het kader van de "moeder-dochter"-richtlijn, van de 95 %-vrijstelling genieten, zouden worden afgezonderd van de dividenden die slechts van het huidige belastingkrediet zouden genieten.

De 95 %-vrijstelling zou geweigerd worden aan dividenden die niet voorheen aan een gewone vennootschapsbelasting zijn onderworpen geweest.

Andere leden zijn daarentegen van mening dat de vrijstelling volledig moet zijn voor de dividenden uit deelnemingen en beleggingen, zeker indien beperkende maatregelen zijn genomen inzake aftrekbaarheid van interesten.

4.5 Standpunt van de Afdeling inzake de aftrekbaarheid van de interesten

Tussen de oneigenlijke gebruiken van het systeem ter vermindering van dubbele belasting, zijn de duidelijkste deze die zich voordoen in gevallen waarin de interesten van leningen, aangegaan om aandelen te verwerven, in mindering worden gebracht van de belastbare basis, terwijl de dividenden die voortvloeien uit die belegging niet worden opgenomen in die belastbare basis, zelfs niet wanneer ze voorheen niet aan Ven.B. zijn onderworpen geweest.

Dit probleem stelt zich zowel in het vrijstellings- als in het verrekeningssysteem.

In geen geval kan een beperking van de aftrekbaarheid van de interesten bestaan naast een systeem ter vermindering van dubbele belasting dat minder gunstig zou zijn dan het gewone vrijstellingssysteem.

Maar het invoeren van een beperking van de aftrekbaarheid van de interesten is delicaat ; eerst en vooral omdat dergelijke beperkingen in het buitenland omzeggens nergens bestaan, maar ook omdat men, hier evenmin als elders, van het ogenblik dat men beroep doet op een forfait, een arbitrair karakter van de oplossing kan vermijden.

Men kan aan een Belgische onderneming die een nieuwe activiteit ontwikkelt de aftrek van de interesten op de leningen die zij met het oog daarop heeft aangegaan toch niet weigeren en dit ongeacht of die uitbreiding wordt doorgevoerd in de onderneming zelf of in een dochteronderneming.

Men kan die aftrek ook niet weigeren aan een onderneming die een participatie neemt in een Belgisch filiaal.

Maar wat wordt toegestaan aan een Belgisch filiaal zou, als men de non-discriminatieregels respecteert, ook moeten worden toegestaan aan filialen gevestigd in andere E.G.-landen of zelfs in de andere O.E.S.O.-landen. Het verwerpen van de aftrek van interesten zou enkel mogen gebeuren wanneer de leningen zijn aangegaan om aandelen of deelbewijzen te verwerven als belegging en van het gewone vrijstellingssysteem genieten.

Het blijkt echter al snel dat het onmogelijk is vast te stellen dat een bepaalde lening is toegestaan met het oog op een bepaalde belegging: de enige manier om de aftrek van de interesten te beperken bestaat in de toepassing van een prioriteits- of proportionaliteitsregel die gebaseerd is op het geheel of op de aangroei van de schulden.

Alle mogelijke regelingen zijn nochtans forfaitair en vertonen dus de risico's van het arbitraire.

4.6 De meer- en minderwaarden

De Afdeling is ook van mening dat het huidige systeem van vrijstelling van meerwaarden moet behouden blijven maar dat er meer symetrie moet komen in de behandeling van meer- en minderwaarden: niet verwezenlijkte meerwaarden waren over het algemeen niet belastbaar, de Afdeling is van mening dat minderwaarden op deelnemingen en portefeuillewaarden ook slechts van het belastbaar resultaat mogen worden afgetrokken als ze werkelijk verwezenlijkt zijn.

---

5. De vennootschapsbelasting en de Kleine en Middelgrote Ondernemingen

---

De Afdeling heeft de behoefte aan een specifiek fiscaal regime voor de Kleine en Middelgrote Ondernemingen (K.M.O.) onderzocht vanuit een zuiver economische visie. De Afdeling is immers van mening dat, zoals iedere andere maatregel die speciaal voor de K.M.O.'s is bedoeld, de wenselijkheid van fiscale maatregelen om de uitbreiding van de eigen middelen van K.M.O.'s te bevorderen aan een onderzoek dient onderworpen dat als volgt is gestructureerd :

- 1/ duidelijke omschrijving van de economische aspecten van het probleem (afdeling 5.1) (67);
- 2/ vervolgens, nagaan of de vastgestelde problemen nopen tot maatregelen van economische politiek en meer bepaald van fiscale politiek (afdeling 5.2).

5.1. Vaststellingen

Elk onderzoek van de specifieke situatie van de K.M.O.'s stoot van meet af aan op het **probleem van de definitie** van wat een K.M.O. is : er zijn veel definities van K.M.O. - het V.B.O. zou er achtentwintig hebben geteld - en veel van die definities houden verband met de toekenning van een bepaalde vorm van fiscale of directe steun.

Daarom wordt hier duidelijk gesteld dat navolgende vaststellingen uitgaan van de definitie van K.M.O. zoals die wordt gebruikt in de wetgeving op de jaarrekeningen en door de Balanscentrale, met name gaat het om de ondernemingen die hun rekeningen neerleggen onder vorm van het verkort schema.

5.11 Balansstructuur en financiering van de investeringen bij K.M.O.'s en bij grote ondernemingen (68)

De hierna gemaakte vaststellingen moeten in twee opzichten worden gerelativeerd. Ten eerste omwille van de **enorme heterogeniteit** die de K.M.O.-populatie kenmerkt : die heterogeniteit manifesteert zich, bijvoorbeeld, in de verdeling van de ondernemingen volgens het aantal tewerkgestelde personeelsleden : 71 % van de ondernemingen heeft minder dan 5 werknemers, 12 % heeft tussen 5 en 10 werknemers en 15,5 % tussen 10 en 100 werknemers.

---

67) Tijdens zijn studie van de economische aspecten van de K.M.O.'s, heeft de Afdeling Prof. DONCKELS, auteur van vele onderzoeken over K.M.O.'s, gehoord.

68) Zie QUINTIN en TELLIER, *Evolution des résultats et de la structure financière des entreprises en 1989*, Cahiers de la B.N.B., n° 8, december 1990 en De Belgische ondernemingen financieel doorgelicht. Vereniging van Vlaamse Kamers voor Handel en Nijverheid, oktober 1990.

De vaststellingen dragen ook de stempel van sectoriële invloeden. Van het ogenblik dat K.M.O.'s en grote ondernemingen niet in dezelfde mate vertegenwoordigd zijn in de verschillende activiteitssectoren kunnen verschillen in de onderzochte ratio's van de twee categorieën het gevolg zijn van sectoriële verschillen.

LIQUIDITEIT EN SOLVABILITEIT

Zoals blijkt uit tabel 3.3 lopen de liquiditeitsindexen van K.M.O.'s en grote bedrijven gelijk.

Maar de K.M.O.'s hebben betere solvabiliteitscoëfficiënten.

Tabel 3.3.
Liquiditeit en solvabiliteit van K.M.O.'s en grote ondernemingen 1988

	K.M.O.	Grote ondernemingen
Liquiditeit (met voorraad)	1,3	1,3
Liquiditeit (zonder voorraad)	0,9	1,0
Solvabiliteit	32,6	27,9

Bron : Balanscentrale.

De K.M.O.'s worden wel meer dan de grote ondernemingen geconfronteerd met problemen inzake bedrijfskapitaal en dit ingevolge een groter verschil in betalingstermijnen tussen klanten en leveranciers (69).

MIDDELEN EN TEWERKSTELLING EN FINANCIERING VAN DE INVESTERINGEN

In de tabellen in bijlage 10 worden, op basis van het permanente staal zoals dat door de balanscentrale is getrokken, de middelen, de tewerkstelling en de financiering van investeringen in K.M.O.'s en in grote ondernemingen met mekaar vergeleken.

Daaruit blijkt dat in 1989 :

- 1/ het aandeel van de eigen middelen in het balanstotaal bij K.M.O.'s groter is (37,5%) dan bij grote ondernemingen ;

69 Zie DONCKELS, DEGADT, MICHEL en BRAGARD, *Financieel beleid en financiering van K.M.O.'s in België*, CERA, 1987.

- 2/ de schuld op lange termijn, bij K.M.O.'s, voor bijna drievierden bestaat uit schulden t.o.v. kredietinstellingen terwijl dit bij grote ondernemingen slechts 46 % bedraagt.
- 3/ zowel het bedrijfskapitaal als de thesauriemiddelen zijn, in verhouding tot het balanstotaal, bij K.M.O.'s groter dan bij grote ondernemingen : 14,2 % tegen 8 % voor wat betreft het bedrijfskapitaal en + 8 % tegen - 5,1 % voor de thesauriemiddelen ;
- 4/ de behoefte aan financiële middelen ("totaal te financieren") uitgedrukt in percenten van de toegevoegde waarde is kleiner bij K.M.O.'s (- 16,7 %) dan bij grote ondernemingen. Dit is vooral te wijten aan de geringere vorming van financiële vaste activa ;
- 5/ de manier waarop aan de behoefte aan financiële middelen wordt voldaan verschilt sterk tussen K.M.O.'s en grote ondernemingen : deze laatsten financieren een groter deel via een gamma van kortlopende schulden (48,7 % tegen slechts 41,2 % bij K.M.O.'s), K.M.O.'s doen dan weer meer beroep op langlopende leningen (39 % van het totaal te financieren tegen slechts 20,8 % bij grote ondernemingen) en minder op eigen middelen (19,8 % tegenover 30,5 %).

KREDIETKOST

Dat toegenomen beroep op lange termijnleningen drukt op de resultaten van de K.M.O.'s met als gevolg dat zij nu getroffen worden door een hogere kredietkost dan de grote ondernemingen.

Tabel 3.4.
Kredietkost in % van de toegevoegde waarde

	K.M.O.	Grote onder- nemingen
1986	3,3	3,5
1987	3,4	3,2
1988	3,7	3,2

Bron : Vereniging van Vlaamse Kamers voor handel en nijverheid.

Hetzelfde fenomeen doet zich voor in Frankrijk, waar het onder het voetlicht is gebracht in de werken van de Conseil National du Crédit (70) en de I.N.S.E.E. (71), waaruit blijkt dat de meerkost voor de K.M.O.'s niet volledig kan verklaard worden door een hogere risicopremie : er zou een specifiek schaaffect zijn.

70) Zie CONSEIL NATIONAL DU CREDIT, *Le coût du crédit aux entreprises selon leur taille*, Bulletin trimestriel de la Banque de France, september 1990.
71) BARDOS M., *Le crédit plus cher pour les petites entreprises : le risque n'explique pas tout*, Economie et statistique, n° 236, oktober 1990.

Deze vaststelling van een grotere kredietkost is zeker niet vreemd aan de vaststelling van een frequentere tussenkomst van de banken inzake schulden.

TOEWIJZING VAN DE RESULTATEN

K.M.O.'s onderscheiden zich van de grote ondernemingen ook doordat zij een groter deel van hun winst reserveren en door een geringere dividenduitkering : deze laatste bedroeg in 1989 slechts 25,1 % van de te bestemmen winst tegenover 53,5 % in de grote ondernemingen (72).

HETEROGENITEIT EN SECTORIELE INVLOEDEN

5.12 Het belang van de band tussen bedrijfsleider en bedrijf

K.M.O.'s worden ook en vooral gekenmerkt door de overheersende rol van de bedrijfsleider en door het familiaal karakter van het bedrijf.

Dit fundamenteel kenmerk van K.M.O.'s heeft een weerslag op hun kapitaalkost : in de typologie van ondernemingsstructuren die is gebruikt bij de studie van de effectieve belasting op de inkomsten uit investeringen (73) zijn K.M.O.'s te rangschikken in de categorie van ondernemingen waarvan de aandelen in handen zijn van natuurlijke personen.

Dit is de categorie van ondernemingen waarin investeringen gefinancierd door uitgifte van aandelen het meest benadeeld worden (74), terwijl investeringen gefinancierd door leningen er het meest gesubsidieerd worden.

Deze vaststelling is des te meer belangrijk omdat K.M.O.'s bij hun investeringsbeslissingen veel meer belang hechten aan de kapitaalkost dan aan de verwachte vraag.

Het blijkt ook zo te zijn dat het familiaal karakter van de onderneming en het belang van de band tussen bedrijfsleider en bedrijf vaak veeleer een rem dan een stimulans vormen voor verdere groei : de uitbreiding van de onderneming zal vaak worden beperkt of zelfs stopgezet van het ogenblik dat zij een uitbreiding van het aandeelhouderschap of het beroep doen op externe bedrijfsleiders vergt.

De weerslag op de financieringsmogelijkheden is dus tweevoudig : hij beperkt de facto de uitbreidingsmogelijkheden van de eigen middelen, ongeacht de kost van hun beloning en leidt tot bevoordeling van de autofinanciering.

Van het ogenblik dat het doel het behoud van het familiaal karakter van het bedrijf is, wordt de uitbreiding van de eigen middelen een probleem van behoud van onafhankelijkheid veeleer dan een probleem van kapitaalkost.

Bijgevolg is autofinanciering bevoordeeld, wat voor de K.M.O. een dubbel voordeel heeft : een direkt, aangezien het de autonomie verstrekt en een ander indirect, aangezien belangrijke eigen middelen vaak toelaten betere kredietvoorwaarden te verkrijgen.

72) Bron : N.B.B., Balanscentrale, permanent staal.

73) Zie bijlage 8.

74) behalve wanneer de onderschrijving van de aandelen gedekt is door een lening.

Tenslotte, leidt het belang van het familiaal karakter tot het vraagstuk van de overdracht van de onderneming en tot dat van de rol die de fiscaliteit in dit kader kan spelen.

5.2. Standpunt van de Afdeling

Aangaande de wenselijkheid van specifieke maatregelen ter bevordering van de uitbreiding van de eigen middelen van K.M.O.'s zijn de meningen binnen de Afdeling verdeeld.

Sommige leden zijn van mening dat de toekenning van specifieke fiscale steun niet verantwoord is (5.21).

Anderen zijn van mening dat in het kader van een vennootschapsbelasting met slechts één tarief, zoals dat door de Afdeling wordt aanbevolen, de autofinanciering van de K.M.O.'s en zelfs de inbreng van risicodragend kapitaal fiscaal dient aangemoedigd (5.22).

Sommige leden zijn er echter voorstander van dat de vennootschapsbelasting zodanig zou worden georganiseerd dat zij de facto voordeliger is voor de K.M.O.'s (5.23).

5.21 Het eerste standpunt : specifieke fiscale maatregelen voor K.M.O.'s zijn niet verantwoord

De leden die dit standpunt verdedigen gaan er van uit dat de K.M.O.'s hun investeringen financieren via de minst belaste financieringsmiddelen : door het aangaan van schulden, hetgeen economisch ondersteund wordt, en door autofinanciering, die nu al door het fiscaal stelsel wordt bevoordeeld.

Het feit dat de belastingwig m.b.t. inkomsten uit investeringen gefinancierd d.m.v. uitgifte van aandelen zo groot is vloeit voort uit de overschakeling op het klassieke systeem en die overschakeling was op haar beurt te wijten aan het feit dat de roerende inkomsten afzonderlijk belastbaar zijn geworden.

Het vraagstuk van de belasting van de inkomsten uit investeringen in K.M.O.'s is dus veel meer een probleem van al dan niet integratie van P.B. en Ven.B. dan van toekenning of opheffing van fiscale steunmaatregelen.

De leden die de stelling verdedigen dat vanuit structureel standpunt eigen fiscale maatregelen voor K.M.O.'s niet verantwoord zijn, zijn evenzeer van mening dat ook als steunmaatregel dergelijke fiscale maatregelen niet verantwoord zijn.

Aangezien dus de belangrijkste hinderpaal voor uitbreiding van het aandeelhouderschap (het behoud van de onafhankelijkheid van de onderneming)

een groeigerichte onderneming : dergelijke maatregel zou dus selectief dienen toegepast te worden. Directe steun is echter veel meer geschikt voor dat doel : verscheidene recente ervaringen hebben duidelijk uitgewezen dat aan de administratie vragen om aan selectieve steunverlening te doen niet doeltreffend is en de fiscaliteit nutteloos compliceert.

5.22 Het tweede standpunt : autofinanciering en de inbreng van nieuw risicodragend kapitaal moet fiscaal worden aangemoedigd

Andere leden zijn van mening dat het feit dat de discriminatie ten nadele van het risicodragend kapitaal groter is voor K.M.O.'s dan voor grote ondernemingen moet opgevangen worden door fiscale maatregelen waardoor de belasting op de inkomsten uit risicodragend kapitaal voor K.M.O.'s wordt verlicht.

In het systeem met slechts één enkel tarief, zoals dat door de Afdeling wordt voorgesteld, zou de fiscale bevoordeling van het risicodragend kapitaal zich concretiseren in het toepassen van een verlaagd tarief (30 %) op de gereserveerde winst. Die verlaging zou opschortend werken : zij zou bij uitkering van de reserves, bij liquidatie of wanneer de aandeelhouder het voordeel van de gereserveerde winsten verwerft door verkoop van zijn aandelen terug ongedaan worden gemaakt.

Een lid dat het tweede standpunt verdedigt is bovendien van mening dat, gezien de autofinancieringscapaciteit niet steeds volstaat om de overleving of de groei van een K.M.O. te verzekeren, het noodzakelijk is, op een permanente wijze, de inbreng van nieuw risicodragend kapitaal aan te moedigen, zelfs wanneer dit uitsluitend uit de familiale kring komt : of die nieuwe inbrengen voortvloeien uit voorheen verdeelde winsten of uit bedrijfsinkomsten, zij hebben reeds een hogere vennootschapsbelasting ondergaan dan wanneer ze in de onderneming zouden zijn gebleven. Die omstandigheid verantwoordt en toont meteen ook de limieten van de ontheffing die zou moeten worden verleend wanneer die sommen in de onderneming worden geherinvesteerd.

Deze limiet stemt overeen met de roerende voorheffing op de dividenden, verhoogd met het verschil tussen het gewone tarief en het verlaagde tarief dat van toepassing is op de gereserveerde winsten, zodanig dat het ingebrachte kapitaal juist dezelfde belasting ondergaat dan indien de winst niet eerder het kapitaal van de onderneming zou hebben verlaten. Omwille van de éénvoud, zou de minder zware belasting worden toegekend aan de vennootschap en niet aan de kapitaalverschaffer en zou ze kunnen gespreid worden in de tijd.

De K.M.O.'s die van dit systeem zouden kunnen genieten zouden worden gedefinieerd ofwel uitgaande van de wetgeving op de jaarrekeningen van de ondernemingen, ofwel door enkel die ondernemingen te weerhouden die geen toegang hebben tot de kapitaalmarkt.

5.23 Een fiscaliteit die de facto voordelig is voor K.M.O.'s

Tenslotte, zijn er leden die de stelling verdedigen dat geen maatregelen moeten genomen die specifiek gericht zijn op de K.M.O.'s, maar dat de vennootschapsbelasting zelf zodanig moet worden aangepast dat ze de facto voordeliger is voor K.M.O.'s.

Het toestaan van ad libitum afschrijvingen (75) op een forfaitair deel van de investeringen vormt een toepassing van deze stelling.

Deze visie heeft het niet te veronachtzamen voordeel dat ze het netelige probleem van de definitie van wat een K.M.O. is vermijdt.

---

75) Zie hierboven blz. 35.

---

6. De fiscale consolidatie

De vroegere Hoge Raad voor Financiën heeft in een rapport het probleem van de consolidatie reeds onderzocht en heeft toen besloten dat *"een ernstige oplossing slechts kan worden ontworpen éénmaal de boekhoudkundige bepalingen overeenkomstig de Europese richtlijnen van toepassing zijn, met dien verstande dat een volledige fiscale consolidatie zonder twijfel een aanzienlijke budgettaire weerslag zal hebben (76)"*.

De context is sindsdien ongetwijfeld geëvolueerd, zowel in juridisch als in economisch opzicht.

Zo hebben de K.B.'s van 6 maart 1990 de zevende Europese richtlijn in het Belgisch recht geïntegreerd en daardoor is meteen het begrip van boekhoudkundige consolidatie in onze wetgeving geïntroduceerd.

Anderzijds trachten de recente Europese richtlijnen een grotere fiscale neutraliteit te bewerkstelligen in de relaties tussen moeder- en dochterondernemingen en zo te evolueren naar de fiscale consolidatie.

Deze tendens zet zich verder in een ontwerp van voorstel van richtlijn (77) met betrekking tot een stelsel dat de ondernemingen zou toelaten om verliezen, geleden door hun vaste inrichtingen en dochterondernemingen gevestigd in andere Lidstaten, te verrekenen.

Doch ook de economische context is geëvolueerd.

Eenzijds maakt de voortschrijdende Europese integratie de noodzaak tot invoering van het begrip "groep" in de fiscale wetgeving steeds dringender.

De buurlanden van België hebben dit trouwens al gedaan, sommigen al sinds vele jaren : Duitsland, Luxemburg, Het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Frankrijk hebben in hun fiscale wetgeving de consolidatie als optie voorzien.

Anderzijds hebben de ondernemingen zich aangepast aan het ontbreken van het begrip "groep" in de fiscale wetgeving : het duidelijkste voorbeeld daarvan is de forse stijging van deelnemingen in verbonden ondernemingen tussen 1984 en 1988.

Er dient overigens rekening te worden gehouden met de evolutie van de ondernemingsgroepen gedurende de laatste jaren : België herbergt steeds meer filialen van buitenlandse moederondernemingen.

Die evolutie van de economische context wijst tegelijk op de noodzaak en de moeilijkheid die zich zal voordoen inzake het invoeren van het begrip "groep" in de Belgische fiscale wetgeving.

---

76) HOGE RAAD VOOR FINANCIËN, *Rapport over de vennootschapsbelasting*, september 1986, p. 94-97.

77) Commissie van de Europese Gemeenschappen, document COM 90(595).
Het mechanisme dat in het ontwerp van voorstel van richtlijnen is vervat heeft trouwens het voorwerp uitgemaakt van concrete wetsvoorstellen in het Belgisch recht. Cfr. wetsvoorstel tot regeling van de overdracht van verliezen tussen verwante ondernemingen. Doc. 546/1 sessie 1985-1986 van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Tabel 3.5.
Evolutie van de deelnemingen van grote ondernemingen

	Verbonden ondernemingen (*)	Ondernemingen met deelnemings- verhouding (**)
1984	429,3	37,7
1985	520,6	38,3
1986	620,4	40,4
1987	733,5	38,3
1988	849,7	57,7

Bron : Balanscentrale - Volledig schema -/in miljard F.

(*) deelnemingen van 50% of meer
(**) deelnemingen van 10 tot 50%

In het belang van de ondernemingen zou een consolidatiestelsel neutraliteit moeten waarborgen :

- in de compensatie van verliezen,
- in de transacties m.b.t. het patrimonium die de ondernemingen van de groep onderling uitvoeren (geen belasting van meerwaarden),
- in de behandeling van dividenden toegekend tussen ondernemingen van eenzelfde groep.

Daaruit mag evenwel geen dubbele recuperatie van verliezen of herhaalde afschrijving van dezelfde activa voortvloeien.

In de huidige stand van werkzaamheden, wacht de Afdeling met haar advies tot na een grondige studie van de technische problemen en van de budgettaire weerslag van de consolidatie. Bovendien meent de Afdeling geen advies te kunnen geven over dit probleem zolang geen beslissing wordt genomen over :

- *het opnemen van de "moeder-dochter"-richtlijn in de Belgische wetgeving,*
- *het vermijden van de dubbele belasting,*
- *het verrekenen van verliezen geleden door dochterondernemingen en van waardeverminderingen op deelnemingen.*

Bepaalde leden zijn van mening dat het probleem dringend is en moet opgelost worden voor 1992.

In ieder geval is de Afdeling van oordeel dat de omvang van de consolidatie nationaal moet blijven : een fiscaal consolidatiestelsel met Europese afmetingen kan slechts in het kader van een Europese harmonisering van de vennootschapsbelasting of in het kader van een Europese vennootschapsbelasting.

---

7. De minimumbelasting

Op vraag van de Minister, heeft de Afdeling de voor- en nadelen van de minimumbelasting en de rol die zij kan spelen in een hervorming van de vennootschapsbelasting onderzocht.

7.1. De eerste stelling : tegen een minimumbelasting

In praktijk is het zo dat voor bepaalde leden de invoering van een minimumbelasting in geen enkel geval kan overwogen worden.

De minimumbelasting heeft het bijzonder grote nadeel het verband te verbreken tussen de belasting en het resultaat van de economische activiteit. Gelet op deze fundamentele eigenschap kan zij slechts een oplossing van tweede orde zijn, ongeacht het probleem dat zij voorwendt op te lossen.

Indien het dus de bedoeling is de uitholling van de belastbare grondslag door de fiscale aftrekken te bestrijden, dan wordt dit doel beter bereikt door een rechtstreekse beperking of afschaffing van de aftrekken die het karakter van fiscale uitgave hebben.

Indien een oplossing wordt gezocht voor het probleem van de transfertpricing, dan zou het beter zijn de middelen te verhogen die de Administratie ter beschikking krijgt om multinationale ondernemingen te controleren.

De invoering van een minimumbelasting zou ook tegenstrijdig zijn met de Europese optiek. Zo'n belasting bestaat wel in de Verenigde Staten, maar in geen enkel land van de E.G..

Bovendien is het waarschijnlijk dat de ondernemingen hun fiscale strategie zullen aanpassen ten einde de winst waarop de minimumbelasting wordt berekend te minimaliseren.

7.2. De tweede stelling : voor de minimumbelasting

Voor andere leden is de beslissing tot het al dan niet invoeren van een minimumbelasting onverbrekkelijk verbonden met de keuze die tussen de systemen om dubbele belasting te vermijden gemaakt wordt om bovenvermelde problemen en opties op te lossen.

Voor zover de ganse filosofie achter de fiscale spitstechnologie er in bestaat om belastbare materie uit de belastbare basis van de uitkerende vennootschap te doen verdwijnen ten einde geen belasting te betalen (de vrijstelling van de uitgekeerde winst wordt doorheen de ganse keten van vennootschappen immers verzekerd door het vrijstellingssysteem bij wege van het D.B.I.-systeem), is, door

bepaalde leden, het standpunt al verdedigd (78) dat de invoering van een verrekeningssysteem (d.m.v. een belastingkrediet) de beste maatregel zou zijn tegen fiscale spitstechnologie.

De leden die het verrekeningssysteem verdedigen vrezen dat, omwille van de fundamentele wijziging, in vergelijking met het nu in voege zijnde vrijstellingssysteem, en de onzekerheid die daaruit zou kunnen voortvloeien, die keuze voor een nieuwe handelwijze niet zou gemaakt worden.

Zij stellen vast dat in verschillende opeenvolgende fiscale wetten in 1988, 1989, 1990 en waarschijnlijk 1991, zonder veel succes geprobeerd is aan de tekortkomingen van het huidige systeem te verhelpen.

Anderzijds stellen zij ook vast dat bepaalde maatregelen die genomen zijn of beoogd worden nu reeds het concept van de minimumbelasting progressief in de Belgische fiscale wetgeving introduceren.

De door de sommigen zo gevreesde minimumbelasting bestaat in praktijk in de B.N.V./Ven. al sinds vele jaren en is eveneens opgenomen in sommige bijzondere fiscale stelsels zoals dat van de coördinatie- en distributiecentra, zonder dat zulks negatieve effecten heeft gehad.

Daarnaast is de minimumbelasting ook al aanwezig onder vorm van beperkingen op :

- de aftrekbaarheid van sommige beroepskosten (restaurant- en autokosten);
- het in rekening brengen van investeringsaftrekken overgedragen uit vorige belastbare tijdperken;
- het in rekening brengen van vorige verliezen.

Ook is ze aanwezig in maatregelen die in uitvoering van de begrotingscontrole 1991 in voorbereiding zijn.

Deze maatregelen zijn niet neutraal t.a.v. de verschillende economische sectoren.

Daarenboven heeft hun opeenvolging geleid tot een klimaat van rechtsonzekerheid dat zeker niet gunstig is voor de economische ontwikkeling van ons land.

Hiermee rekening houdend, maar eveneens met het feit dat :

- de vennootschapsbelasting een belangrijk deel vormt van de middelen die in het kader van de staatsvorming aan de centrale overheid werden gelaten;
- men eerlijkheidshalve moet erkennen dat de verdere daling van de opbrengst van de vennootschapsbelasting vroeg of laat door een

78) Zie hoofdstuk 3 "Het vermijden van dubbele belasting", blz. 46 en volgende. De andere voordelen maar eveneens de nadelen van de verrekeningsmethode zijn uiteengezet in hoofdstuk 3.

gelijkwaardige verhoging van de P.B. zal moeten worden gecompenseerd, ten minste als men uitgaat van de noodzaak tot verderzetting van de gezondmaking van de openbare financiën in het kader van de Economische en Monetaire Unie en van de afwezigheid van manoeuvreerruimte inzake indirecte belastingen ingevolge de wijzigingen die zich op korte termijn opdringen in het kader van de ééngemaakte markt;

- ongeacht de omvang van haar winst, elke onderneming het voordeel geniet van bepaalde overheidsuitgaven die zij dan ook moet helpen financieren (bijvoorbeeld de onderwijssector waarvan de financieringsproblemen soms aanleiding geven tot nieuwe voorstellen waardoor de lasten van de ondernemingen kunnen verzwaren).

Vandaar dat bepaalde leden voorstellen dat een minimumbelasting zou ingevoerd worden, indien gekozen wordt voor het behoud van het huidige systeem ter vermindering van dubbele belasting en gezien de tekortkomingen daarvan.

Deze zou de vorm kunnen aannemen van een beperkt tarief op het eindresultaat van de eerste bewerking (reserves, dividenden en V.U.) verminderd met de aftrek voor vorige verliezen.

De resultaten van de verschillende hypothesen inzake het tarief zijn opgenomen in bijlage 11. Hoe dan ook, de meetkundige groei van de opbrengsten bij een tariefverhoging maakt dat alleen een laag tarief kan toegepast worden.

De gevolgen ervan moeten beperkt blijven, maar de aanwezigheid ervan in ons fiscaal stelsel kan de rol spelen van een hulpmiddel dat er voor zorgt dat de band tussen evolutie van de vennootschapswinsten en belastingopbrengst wordt hersteld.

Een lid, is van oordeel dat de invoering van de minimumbelasting in haar globaliteit aangewezen blijft als vorm van neutrale maatregel met het oog op het herstel van de band tussen de evolutie van de winst en de opbrengst van de vennootschapsbelasting.

ERRATUM

Op blz. 2 na de regel :

"worden, in bijlage aan dit verslag, statistische gegevens en studies overgemaakt." inlassen :

"Deze bijlagen maken geen deel uit van het verslag en verbinden de Afdeling alsdusdanig niet."

In de volgende zin, tussen de woorden "Bepaalde leden hebben" en "voorbehoud" inlassen : "trouwens".

Blz. 59 dient onderaan aangevuld met de volgende tekst :

...niet van fiscale aard is, kan ook de oplossing niet fiscaal zijn : de uitgifte van aandelen zonder stemrecht is meer aangewezen en zal doeltreffender zijn in deze situatie.

Bovendien, een fiscale steunmaatregel die er in bestaat de eigen middelen of nieuwe inbrengen niet te belasten is slechts doeltreffend wanneer ze gebeurt in...